

Anton de Kom Universiteit van Suriname

Bibliotheek

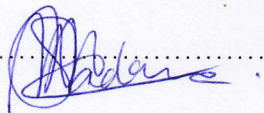
Universiteitscomplex, Leysweg 86, Paramaribo, Suriname, Postbus 9212
Telefoon (597)464547, Fax (597)434211, E-mail: adekbib@uvs.edu

APPROVAL

NAAM: Nisha Madaran

verleent wel / niet aan de AdeKUS kosteloos de niet-exclusieve toestemming om haar / zijn Drs. / B.Sc. / M.Sc.
afstudeerscriptie online beschikbaar te stellen aan gebruikers binnen en buiten de AdeKUS.

Plaats en datum, Paramaribo, 4 januari 2024

Handtekening

ANTON DE KOM UNIVERSITEIT VAN SURINAME

Faculteit der Juridische Wetenschappen

Masteropleiding Surinaams Recht

**RECHTSPOSITIE EN RESOCIALISATIE VAN GEDETINEERDEN IN
SURINAME**

Thesis ter verkrijging van de graad van Master of Laws (LLM)

Nisha S. Madaran

Begeleider: mr. Alida Johannis

Paramaribo, januari 2024

Inhoudsopgave

Voorwoord

Lijst van afkortingen

Inleiding	5
1. Resocialisatie	11
1.1 Historische ontwikkeling resocialisatie	11
1.2 Definitie resocialisatie	13
1.3 Doel resocialisatie	13
1.4 Conclusie	15
2. Internationaal recht inzake rechtspositie gedetineerden	16
2.1 Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten	17
2.2 Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens	18
2.3 UN Nelson Mandela Rules	18
2.4 Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)	21
2.5 Beijing Rules, Havana Rules en Riyadh Guidelines	22
2.6 Conclusie	23
3 Rechtspositie van gedetineerden	24
3.1 Gedetineerden	24
3.2 Interne en externe rechtspositie van gedetineerden	24
3.3 Wet Penitentiare Inrichtingen en Huizen van Bewaring	25
3.3.1 Basisbeginselen	26
3.3.2 Gescheiden opname en overplaatsing	27
3.3.3 Indeling in klassen/groepen en afzondering	28
3.3.4 Arbeid en loon	29
3.3.5 Voorzieningen	32
3.3.6 Geneeskundige en geestelijke verzorging	33
3.3.7 Nieuws, ontwikkeling en ontspanning	34
3.3.8 Onderzoek aan lichaam/kleding en controle	35
3.3.9 Verlaten van de inrichting	35
3.3.10 Ordemaatregelen en disciplinaire straffen	37
3.3.11 Recht op hoor en beroep	38
3.3.12 Commissie Toezicht Penitentiare Inrichtingen	38
3.4 Conclusie	40

4 Resocialisatie in de praktijk	42
4.1 Visie van de waarnemend Korpshoofd Penitentiaire Ambtenaren	43
4.2 Resocialisatie in Centraal Penitentiaire Inrichting	44
4.3 Resocialisatie in het Jeugd Opvoedingsgesticht	47
4.4 Resocialisatie in Penitentiaire Inrichting Duisburglaan	48
4.5 Resocialisatie in Nieuw Huis van Bewaring	50
4.7 Forensisch Maatschappelijke Zorg	56
4.8 Visie van gedetineerden	59
4.9 Conclusie	63

Conclusie

Aanbevelingen

Bronvermelding

BIJLAGEN

1. Interviewvragen Korpshoofd, directeuren en Commissie Toezicht Penitentiaire Inrichtingen
2. Interviewvragen gedetineerden
3. Wet Penitentiaire Inrichtingen en Huizen van Bewaring

Voorwoord

Voor u ligt mijn thesis met als onderwerp: *'Rechtspositie en resocialisatie van gedetineerden in Suriname'*. Het schrijven van een thesis met een wetenschappelijke juridische basis is een noodzakelijke vereiste om de studie Master Surinaams Recht aan de Faculteit der Juridische Wetenschappen aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname af te ronden.

In deze thesis is antwoord gegeven op de geformuleerde onderzoeksvraag middels literatuuronderzoek, wetgeving, jurisprudentie en diepte- interviews onder de actoren binnen het penitentiair recht. Mijn dank gaat uit naar mr. Alida Johanns voor haar begeleiding en motivatie. Ook gaat mijn dank uit naar mr. Rinette Djokarto voor het meelesen.

Verder gaat mijn dank uit naar de Minister van Justitie en Politie voor medewerking en toestemming met betrekking tot het onderzoek binnen de penitentiaire inrichtingen. Ook gaat mijn dank uit naar het waarnemend Korpshef van het Korps Penitentiaire Ambtenaren mw. J. Panè-Alfaisi MPA, waarnemende directeuren P. Pachai, M. Boerleider, I. Molai, C. Shiwlal, onderdirecteur J. Berggraaf, coördinator S. Bhagwandien en waarnemend onderhef van Forensisch Maatschappelijke Zorg (FMZ) J. Fredison, die mij van informatie hebben voorzien. De informatie over de activiteiten met betrekking tot resocialisatie binnen de inrichtingen vanaf veroordeling tot in vrijheidsstelling en over de nazorg was van groot belang voor het tot stand komen van deze thesis.

Ik wens u veel leesplezier toe!

'Remember those in prison as if you were their fellow prisoners, and those who are mistreated as if you yourselves were suffering'.

~Hebrews 13:3~

Lijst van afkortingen

AVRM	Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens
CPI	Centrale Penitenciaire Inrichting
CTPI	Commissie Toezicht Penitenciaire Inrichtingen
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
FMZ	Forensisch Maatschappelijke Zorg
HvB	Huis van Bewaring
IVBPR	Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
JOG	Jeugd Opvoedingsgesticht
MR	UN Nelson Mandela Rules
PA	Penitenciair Ambtenaar
PIH	Penitenciaire Inrichting Hazard
PCS	Psychiatrisch Centrum Suriname
PG	Procureur-Generaal
PI en HvB	Wet Penitenciaire Inrichtingen en Huizen van Bewaring
PID	Penitenciaire Inrichting Duisburglaan
VI	Voorwaardelijke Invrijheidsstelling

Inleiding

Naar aanleiding van mediaberichten over onder andere gedetineerden die slachtoffer worden van mishandeling binnen penitentiaire inrichtingen wordt onderzoek gedaan naar de rechtspositie van gedetineerden met betrekking tot resocialisatie in de wet Penitentiaire Inrichtingen en Huizen van Bewaring (PI en HvB) en de naleving hiervan in de praktijk.¹ Het strafrecht heeft het meestal over een slachtoffer en een verdachte. Maar van belang is ook om te weten wat er na een veroordeling gebeurt met onder andere de rechten van degene die is veroordeeld.

Onder gedetineerde wordt verstaan, iedere persoon die is ingesloten in een penitentiaire inrichting.² Volgens De Jonge en Cremers behouden personen die veroordeeld zijn en opgesloten worden in een inrichting, in beginsel al hun burgerlijke en politieke rechten en zijn daardoor nog niet rechteloos, tenzij de wet anders bepaalt.³ Zo dient eenieder die van zijn vrijheid is beroofd, behandeld te worden met eerbied en respect voor de menselijkheid conform artikel 10 van het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (IVBPR). Dit recht is ook opgenomen in artikel 16 lid 3 van de Grondwet. Voorts bepaalt artikel 16 lid 1 van de Grondwet dat eenieder recht heeft op persoonlijke vrijheid en veiligheid en onder lid 2 van dit artikel zal niemand van zijn vrijheid beroofd worden, tenzij de wet anders bepaalt.⁴

Voor dit onderzoek wordt verwezen naar de case van een gedetineerde die gevlucht was uit de Penitentiaire Inrichting te Hazard (PIH) in het district Nickerie en nog dezelfde dag werd opgepakt. Hij werd flink mishandeld door penitentiaire ambtenaren (PA). Meer dan 18 PA's, waaronder ook de directeur van de inrichting en ook officieren werden vervolgd in deze zaak. De PA's werden verdacht van zware mishandeling de dood ten gevolge hebbende. De broer van de overleden gedetineerde schreef het volgende op social media: *“Laat de wereld zien wat er allemaal gebeurt in strafinrichting Hazard Nickerie. Jaren doen ze dit met als uitkomst dat mijn broertje moest lijden om mensen ogen open te maken. Achter gesloten muren doen ze dit met mensen.”*⁵

¹ ‘ook-directeur-van-gevangenis-nu-vast-in-zaak-dode-gedetineerde-in-suriname’, waterkant.net, 24 mei 2023.

² Artikel 1 wet PI en HvB.

³ De Jonge en Cremers 2008, p. 21.

⁴ Artikel 16 Grondwet.

⁵ ‘ook-directeur-van-gevangenis-nu-vast-in-zaak-dode-gedetineerde-in-suriname’, waterkant.net, 24 mei 2023.

Nog nooit eerder was het voorgekomen dat zoveel penitentiaire ambtenaren waren aangehouden in een zaak.⁶ Hierbij rijst de vraag hoe het heeft kunnen gebeuren dat een gedetineerde zodanig is mishandeld, terwijl in regels en wetten is opgenomen dat ook gedetineerden een menswaardige behandeling dienen te krijgen.

In artikel 17 wet PI en HvB is de Commissie Toezicht Penitentiaire Inrichtingen (CTPI) opgenomen. Deze Commissie heeft toegang tot de gedetineerden, de PA's en de leiding van de inrichtingen en heeft hierdoor een belangrijke signaleringsfunctie.⁷ CTPI ziet erop toe dat de wet en overige regelingen binnen inrichtingen worden uitgevoerd en dient het Korpschef van advies. Gedetineerden kunnen klachten over hun bejegening bij de Commissie indienen.⁸

De wet PI en HvB bevat regels ter bescherming van gedetineerden. De rechten van de gedetineerden, waaronder een menswaardige behandeling zijn onder andere opgenomen in artikel 3 wet PI en HvB. Zo ook is opgenomen de onschuldpresumptie, welke tot gevolg heeft dat gedetineerden in de uitoefening van hun politieke, burgerlijke, sociale, economische of culturele rechten geen andere beperkingen mogen hebben, dan die welke noodzakelijk zijn voor het doel van de opsluiting of in het belang van de handhaving van orde, veiligheid of rust in de inrichting. De onschuldpresumptie houdt in dat gedetineerden die niet onherroepelijk veroordeeld zijn, geacht worden onschuldig te zijn, zolang zij niet zijn veroordeeld.⁹

Conform artikel 2 wet PI en HvB is de uitvoering van de vrijheidsstraf of vrijheidsmaatregel en het toepasselijke regime gericht op resocialisatie en de terugkeer van gedetineerden in de samenleving. Resocialisatie is voor zowel de gedetineerden als de maatschappij van eminent belang. Het faciliteren van resocialisatie is een belangrijke taak van de overheid.¹⁰

⁶ *'ook-directeur-van-gevangenis-nu-vast-in-zaak-dode-gedeteneerde-in-suriname'*, waterkant.net, 24 mei 2023.

⁷ MvT wet PI en HvB 2020 uit strafprocesrechtelijke wet- en regelgeving, p. 285.

⁸ Artikel 17 wet PI en HvB.

⁹ Artikel 3 lid 2 wet PI en HvB.

¹⁰ Hamers 2020, p. 2.

De afgelopen jaren is resocialisatie een steeds duidelijker strafdoel geworden op internationaal niveau en wordt erkend in onder andere artikel 10 lid 3 IVBPR. Zo heeft het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) in de jurisprudentie erkend dat het bij gevangenisstraffen belangrijk is om een goede evenwicht te vinden tussen vergelding en resocialisatie van gedetineerden.¹¹ Alhoewel Suriname niet gebonden is aan het EHRM, kan dit wel als kenbron gebruikt worden en is het zeker van belang om ook in Suriname de juiste balans tussen vergelding en resocialisatie van gedetineerden in acht te nemen, daar Suriname wel gebonden is aan internationale verdragen zoals het IVBPR en het Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens (AVRM).

Conform artikel 2 wet PI en HvB is er in Suriname een resocialisatieplan die steeds na vijf jaar wordt bijgesteld. Na bijstelling wordt het plan goedgekeurd door de Raad van Ministers, waarna het per ministeriële beschikking wordt vastgesteld.¹² Volgens het wnd. Korpshef van het Korps Penitentiaire Ambtenaren, is dit plan reeds twee keer bijgesteld, maar wordt in de praktijk niet optimaal uitgevoerd.¹³ In dit onderzoek zal daarom nagegaan worden wat de rechtspositie van de gedetineerde is en in hoeverre deze in het kader van het resocialiseren wordt nageleefd in de praktijk en is daarom de volgende probleemstelling geformuleerd:

‘In hoeverre wordt de rechtspositie van gedetineerden zoals geregeld in de wet Penitentiaire Inrichtingen en Huizen van Bewaring met betrekking tot resocialisatie nageleefd in de praktijk?’

Deelvragen:

- Wat wordt verstaan onder resocialisatie?
- Welke waarborgen biedt het internationaal recht inzake de rechtspositie van gedetineerden?
- Hoe is de rechtspositie van gedetineerden geregeld in de wet PI en HvB?

¹¹ Hamers 2020, p. 6.

¹² Interview C. Shiwlal, wnd. directeur Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.

¹³ Interview J. Panè- Alfaisi MPA, wnd. Korpshef KPA, 17 augustus 2023.

- Op welke wijze worden de regels met betrekking tot de resocialisatie nagekomen in de praktijk?

Doel

Het doel van dit onderzoek is om na te gaan hoe de rechtspositie van gedetineerden met betrekking tot resocialisatie is geregeld in de wet PI en HvB en of deze wordt nageleefd in de praktijk. Verder heeft dit onderzoek ook tot doel om na te gaan hoe Suriname invulling geeft aan de internationale regels betreffende de rechtspositie van gedetineerden.

Wetenschappelijke relevantie

Dit onderzoek is wetenschappelijk relevant, omdat hiermee gestreefd wordt invulling te geven aan het doen van een juridisch empirisch onderzoek in een gesloten inrichting, waarbij gebruik wordt gemaakt van empirische instrumenten. Er is in Suriname verder heel weinig in de literatuur over de rechtspositie van gedetineerden en hun resocialisatie. Middels dit onderzoek wordt een kritische analyse verricht van de relevante wetten en juridische instrumenten. Aan de hand van internationale regels wordt ook nagegaan waar de wetten en regels in Suriname tekortschieten en mogelijk aangepast zouden moeten worden ter behartiging van de belangen van gedetineerden. Ook wordt nagegaan hoe de regels worden nageleefd in de praktijk met de nodige kritische analyse daarvan, ten einde juridische voorstellen aan te dragen voor de implementatie van de artikelen die betrekking hebben op de bescherming en de resocialisatie van gedetineerden in Suriname. Dit onderzoek zal tevens een belangrijke bijdrage leveren aan de wetenschappelijke invulling van empirisch onderzoek binnen de Surinaamse normatieve wetenschap.

Maatschappelijke relevantie

De (ex-) gedetineerden zijn ook mensen die rechten en plichten hebben en verdienen zeker ook een kans in de samenleving. Resocialisatie heeft onder andere te maken met het zodanig heropvoeden van gedetineerden dat zij positief beïnvloed worden en een beter mens kunnen zijn als zij terugkomen in de samenleving. Dit onderzoek tracht derhalve een beeld te schetsen hoe de gedetineerden de detentie periode ervaren en of tijdens de detentie de regels van resocialisatie daadwerkelijk worden nageleefd. De ondersteuning vanuit de samenleving kan immers een grote impact hebben bij de terugkeer van de gedetineerde na detentie. Middels dit onderzoek zal de

samenleving een beter beeld hebben over de rechtspositie van gedetineerden en kan de acceptatie van de in de maatschappij terugkerende gedetineerde worden bevorderd.

Methoden van onderzoek

Om dit onderzoek uit te voeren is de juridisch empirische methode gebruikt. Er is onder meer relevante wetenschappelijke literatuur geanalyseerd, waarin het penitentiair systeem is uitgewerkt. Ook is wetgeving en jurisprudentie geraadpleegd als te zijn bronnenonderzoek en is de wet PI en HvB geanalyseerd. Als internationale bronnen zijn het IVBPR, AVRMM en het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) geraadpleegd en ook de Mandela Rules (MR), Havana Rules, Beijing Rules en Riyadh Guidelines zijn gebruikt als toetsingskader. Deze bronnen zijn relevant voor het onderzoek, omdat het theoretisch kader heeft bijgedragen tot verduidelijking van de rechtspositie van gedetineerden.

Verder zijn er wegens de explorerende aard van dit onderzoek, met toestemming van de Minister van Justitie en Politie, diepte-interviews afgenomen onder verschillende actoren binnen het penitentiair systeem van Suriname en is observatie gedaan middels rondleidingen binnen de Centraal Penitentiaire Inrichting (CPI), de Penitentiaire Inrichting Duisburglaan (PID), het nieuw Huis van Bewaring (HvB), het Jeugd Opvoedingsgesticht (JOG) en PIH. Bij de rondleidingen is er gelet op resocialisatie activiteiten en de leefomstandigheden aangaande de rechtspositie van de gedetineerden. Verder zijn er interviews afgenomen van het Korpschoofd en de 4 directeurs van de inrichtingen, om na te gaan in hoeverre de regels met betrekking tot resocialisatie zoals opgenomen in de wet PI en HvB worden nageleefd in de praktijk. Ook zijn er anonieme interviews afgenomen van 55 gedetineerden uit de verschillende inrichtingen om na te gaan wat hun eigen ervaring is met betrekking tot hun rechtspositie en resocialisatie binnen de inrichting.

De interviews onder de gedetineerden waren geheel vrijwillig en anoniem, omdat er rekening is gehouden met hun privacy. Daar de meeste gedetineerden niet kunnen lezen en schrijven, heeft er een selectie plaatsgevonden door de coördinatoren, van gedetineerden die de vragen konden begrijpen en beantwoorden. Om de jeugdige gedetineerden niet te belasten en vanwege hun privacy is besloten om hen niet te interviewen bij dit onderzoek en is volstaan met overige interviews en rondleiding binnen JOG. Verder zijn er ook interviews afgenomen van het onderdirectoraat van Forensisch Maatschappelijke Zorg (FMZ) en de voorzitter van de CTPI om na te

gaan wat de standpunten en eigen ervaringen van de twee belangrijke instanties zijn aangaande de rechtspositie en resocialisatie van gedetineerden in de praktijk.

Opbouw

Deze thesis bestaat uit vier hoofdstukken, waarbij in hoofdstuk één aandacht wordt besteed aan het begrip resocialisatie. In hoofdstuk twee zijn de waarborgen die het internationaal recht biedt inzake de rechtspositie van gedetineerden nader belicht. In het derde hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de rechtspositie van gedetineerden in Suriname en wordt er een analyse gedaan van de wet PI en HvB. In het vierde hoofdstuk wordt nagegaan in hoeverre de regels met betrekking tot resocialisatie worden nagekomen in de praktijk. De thesis wordt afgesloten met een conclusie getrokken uit de verschillende bevindingen en de aanbevelingen die hieruit voortvloeien voor een daadwerkelijke implementatie van bestudeerde wetten en regelingen in het kader van de resocialisatie van gedetineerden.

1. Resocialisatie

Het detentiesysteem richt zich tegenwoordig vooral op de terugkeer van de gedetineerde in de samenleving.¹⁴ Bij resocialisatie wordt geprobeerd het gedrag van gedetineerden via een specifieke interventie op een positieve manier te veranderen, zodat de kans op toekomstig crimineel gedrag kleiner wordt.¹⁵ Resocialisatie is heel belangrijk voor gedetineerden, maar ook voor de maatschappij en het faciliteren hiervan is een belangrijke taak van de overheid.¹⁶ In dit hoofdstuk zal aandacht worden besteed aan resocialisatie.

1.1 Historische ontwikkeling resocialisatie

Vanaf het einde van de zestiende eeuw lag de nadruk bij de bestraffing van delinquenten op de toepassing van lijf- en doodstraffen. Maar het openbaar pijnigen en doden van delinquenten werd al in het begin van de negentiende eeuw steeds meer gezien als een onbeschaafde praktijk. Een belangrijk oogpunt hierbij was een toenemend vermogen om zich te verplaatsen in het leed en de pijn van anderen. Vanwege de afkeer van de lijf- en doodstraffen werd gemeenschappelijke opsluiting in tucht- en correctiehuizen vaker toegepast. Met deze methoden werden vooral vergelding, afschrikking en wraak beoogd. Maar vanwege de gevoeligheid voor het leed van gevangenen werden vergelding en wraak steeds meer gekoppeld aan primitieve driften. Om het leed te rechtvaardigen waren vergelding en afschrikking alléén niet langer aanvaardbaar en moest de gevangenis naast het afschrikken ook bijdragen aan de zedelijke verbetering van delinquenten. Het nadenken over de manier waarop de verbetering van gedetineerden in de praktijk diende te worden gebracht, kreeg steeds duidelijker vorm. Het streven naar zedelijke verbetering van gedetineerden ontwikkelde zich door een religieuze denkwijze over goed en kwaad en over het beeld dat de mens onafhankelijk van de medemens bestond.¹⁷

In de negentiende eeuw geloofde men dat een slecht innerlijk van de misdadiger of diens bedorven ziel de oorzaak was van het doen van kwaad. De verbetering richtte zich in psychische zin op het

¹⁴ MvT wet PI en HvB 2020 uit strafprocesrechtelijke wet- en regelgeving, p. 283.

¹⁵ Nelissen 2000, p. 5.

¹⁶ Hamers 2020, p. 2.

¹⁷ Nelissen 2000, p. 30-32.

innerlijke en het geweten van de dader, waarbij het doel van de straf pijniging van het geweten werd in plaats van pijniging van het lichaam. Deze denkbeelden zijn reeds aan het einde van de achttiende eeuw en het begin van de negentiende eeuw aanwijsbaar in experimenten in Engeland en de Verenigde Staten waarbij eenzame opsluiting in gevangenissen werd toegepast met zedelijke verbetering en het ontwaken van het geweten als doel.

Aan het begin van de twintigste eeuw vervulden de criminologie, de strafrechtswetenschap en het opkomend socialisme een vooraanstaande rol bij het ontwikkelen van een kijk op misdaad en straf, welke fundamenteel afweek van de klassieke denkbeelden uit de negentiende eeuw. Criminologie als nieuwe wetenschap leidde tot sterk groeiende aandacht voor de erfelijke, sociale en psychische oorzaken van criminaliteit. Vertegenwoordigers van de antropologische en sociologische stromingen binnen deze nieuwe wetenschap waren van mening dat delinquenten zelf geen invloed hadden op hun eigen gedrag. Door deze deterministische visie raakten klassieke strafrechtelijke begrippen geleidelijk op de achtergrond en verloren hun betekenis.¹⁸ De Nieuwe Richting kreeg meer aanhang binnen het strafrecht.¹⁹ Volgens deze richting konden de daders het niet helpen dat zij door erfelijke aanleg of sociale omstandigheden tot crimineel gedrag overgingen. Om de straf te bepalen moest worden nagegaan wat voor de delinquent met het oog op zijn of haar toekomst en de maatschappelijke beveiliging een geschikte strafrechtelijke reactie zou zijn.²⁰

Na de Eerste Wereldoorlog werd het sociologisch bewustzijn groter en kreeg het straffen en verbeteren hierdoor een meer socialiserend karakter en sprak men niet meer over het verbeteren van misdadigers, maar over hun opvoeding.²¹ Als gevolg van detentie-ervaringen van vele burgers tijdens de bezettingsperiode werd de hervormingsgezindheid na de Tweede Wereldoorlog groot.²² In de jaren vijftig en zestig van de twintigste eeuw beoogde men met resocialisatie vooral humanisering van de detentie-situatie.²³

¹⁸ Nelissen 2000, p. 32-33.

¹⁹ Fokkens 1981, p. 11.

²⁰ Nelissen 2000, p. 34.

²¹ Nelissen 2000, p. 39.

²² Nelissen 2000, p. 35-36.

²³ Nelissen 2000, p. 39.

De afgelopen decennia heeft er in Suriname een verschuiving plaatsgevonden in de aanpak van resocialisatie. In de wet zijn er alternatieve taakstraffen, namelijk werkstraffen en leerstraffen opgenomen. De taakstraffen zouden vooral ten behoeve van de samenleving moeten worden uitgevoerd. Deze verschuiving is het gevolg van de brede ontwikkeling in de samenleving.²⁴

1.2 Definitie resocialisatie

Volgens de term resocialisatie zouden gedetineerden nogmaals moeten leren wat de verwachtingen van de samenleving zijn, terwijl de samenleving aan de andere kant zou moeten weten dat de verwachtingen van gedetineerden zelf mogelijk zijn bijgesteld.²⁵ In de wet PI en HvB is er geen definitie van het begrip resocialisatie gegeven. “Re” geeft aan dat “de genoemde handeling opnieuw wordt uitgevoerd”, terwijl “socialisatie” wordt gedefinieerd als het proces van het overbrengen en verwerven van een bepaalde identiteit, bestaande uit o.a. onderwijs, opvoeding en andere vormen van interactie met anderen. Iedereen ontwikkelt een eigen strekking, aan de hand waarvan zij hun gedrag aanpassen aan de sociale omgeving.

1.3 Doel resocialisatie

Het doel van resocialisatie is om ervoor zorg te dragen dat ex-gedetineerden zo min mogelijk opnieuw in aanraking komen met justitie. Door het houden van toezicht en de juiste begeleiding wordt de kans op terugval van ex-gedetineerden verkleind.²⁶ Het resocialisatiedoel omvat meer dan alleen het verminderen van toekomstig crimineel gedrag bij gedetineerden. Men kan het bieden van nieuwe kansen aan gedetineerden ook zien als een doel waartoe men is gehouden. Gedetineerden dienen tijdens en na detentie zoveel mogelijk deel te blijven van de samenleving en van de waarden die in die samenleving centraal staan.

Er dient beperking te zijn van aantasting van de integriteit van gedetineerden als (mede)- mensen of als rechtsgenoten.²⁷ Een dergelijk streven naar (rechts)bescherming van gedetineerden kan voortvloeien uit humane motieven van solidariteit en sociale gevoelens, de rechtsmoraal, het idee van de rechtsstaat, (grond)rechten van de mens en wettelijke rechtsbeginselen.²⁸

²⁴ Ministerie van Justitie en Politie, Nationaal Resocialisatieplan 2020, p. 5.

²⁵ Raaijmakers en Smitshoek 2022, p. 10.

²⁶ Ministerie van Justitie en Politie, Nationaal Resocialisatieplan 2020, p. 5.

²⁷ Nelissen 2000, p. 5.

²⁸ Kelk 1993, p. 34-35.

Het wettelijk resocialisatiebeginsel heeft vooral een rechtsbeschermende strekking.²⁹ Bij de verwezenlijking van het resocialisatiedoel ligt het accent op onder andere het oprukken van het besloten karakter van de inrichtingen om zodoende gehele afzondering van gedetineerden van het leven in de samenleving te voorkomen, het geven van meer verantwoordelijkheden aan gedetineerden, het leggen van zo normaal mogelijke menselijke contacten, het bieden van een goed psychosociaal leefklimaat in detentie en het vinden van betaald werk na detentie.

De technieken die men hanteert om resocialisatie te bereiken kunnen verschillend zijn, zoals individuele- en groepstherapie, bepaalde vormen van educatie, training van sociale- en arbeidsvaardigheden, gezinstherapie, cognitieve therapie, gedragstherapie, milieuthapie et cetera.³⁰

Resocialiseren is mensen weer geschikt maken voor een aangepast leven in de samenleving, in het bijzonder het voorbereiden op de terugkeer van een gedetineerde in de samenleving. Het begrip resocialisatie wordt ook wel in verband gebracht met activiteiten die worden aangemerkt als vormen van reclassering en rehabilitatie. Met het resocialiseren wordt de gedetineerde voorbereid op het ontslag uit de gevangenis, en met reclassering krijgt degene de begeleiding na ontslag. Bij rehabilitatie gaat het om herstel van reputatie, waarbij vooral de samenleving een actieve rol vervult.³¹

In Suriname is het detentiesysteem tegenwoordig vooral gericht op de terugkeer van gedetineerden in de samenleving.³² Na detentie komt de belangrijkheid van resocialisatie aan het licht: de realisatie van een geleidelijke en gecontroleerde transitie van detentie naar terugkeer in de samenleving.³³ Enerzijds heeft het resocialisatiebeginsel een instrumenteel karakter, waarbij het gedrag van gedetineerden positief wordt beïnvloed en anderzijds heeft het een intrinsieke doelstelling, waarbij gedetineerden niet volledig worden afgezonderd van de samenleving en

²⁹ Nelissen 2000, p. 5.

³⁰ Nelissen 2000, p. 29.

³¹ Nelissen 2000, p. 28- 30.

³² MvT wet PI en HvB 2020 uit strafprocesrechtelijke wet- en regelgeving, p. 283.

³³ Van Dieren 2021, p. 16.

onderdeel blijven daarvan.³⁴ In Suriname ligt de nadruk bij resocialisatie thans op een soepele overgang van detentie naar de samenleving.³⁵

1.4 Conclusie

Het ontstaan van resocialisatie heeft een lange geschiedenis. Van wrede en dodelijke straffingen is men geleidelijk aan, gekomen tot vrijheidsbenemende straffen met als doel de gedetineerde te resocialiseren. Resocialisatie heeft te maken met het zodanig heropvoeden van gedetineerden dat zij positief beïnvloed worden en een beter mens kunnen zijn als zij terugkomen in de samenleving. Zo vindt er vermindering van recidive plaats en is de samenleving ook veilig als de gedetineerde terugkomt in de maatschappij. Contact onderhouden met de samenleving is ook deel van resocialisatie. Zodoende blijft de gedetineerde deel van de samenleving en wordt die niet volledig afgezonderd. Kortom kan gezegd worden dat resocialisatie meer is dan alleen het voorkomen van recidive en streeft naar behoud en herstel van het toekomstig psychosociale welzijn en vermindering van toekomstig crimineel gedrag, welke wordt uitgevoerd door middel van faciliteiten die gericht zijn op de persoonlijke ontwikkeling.

³⁴ Van Dieren 2021, p. 16-17.

³⁵ Ministerie van Justitie en Politie, Nationaal Resocialisatieplan 2020, p. 24.

2. Internationaal recht inzake rechtspositie gedetineerden

Het gehele detentiesysteem in Suriname is gebaseerd op internationaal overeengekomen beginselen die zijn neergelegd in verdragen.³⁶ Door internationale verdragen te ratificeren is Suriname verantwoordelijk voor het streven naar bevordering en inachtneming van de regels middels implementatie van die regels in de nationale wetgeving en de naleving daarvan.³⁷ Iedere persoon in Suriname dient de garantie te hebben van vrije en volledige uitoefening van de regels zonder enige discriminatie gebaseerd op afkomst, huidskleur, geslacht, taal, geloofsovertuiging, mening, economische status, geboorte of enige andere sociale situatie.³⁸ Twee mensenrechten verdragen die in Suriname van belang zijn voor de rechtspositie van gedetineerden zijn het AVRМ en het IVBPR

Op grond van artikel 7 lid 2 Grondwet is Suriname verplicht om de ontwikkeling van de internationale rechtsorde en de participatie aan internationale organisaties te stimuleren.³⁹ Het beginsel van minimale beperkingen, welke inhoudt dat gedetineerden geen andere beperkingen zullen krijgen dan die welke samenhangen met de vrijheidsbeneming en dat de tenuitvoerlegging zoveel mogelijk geconcentreerd zal zijn op de voorbereiding op de terugkeer in de samenleving, staat in elke nationale beginselenwet voorop. Mensenrechten dienen ter bescherming en gelden ook onverminderd voor alle mensen die zijn opgesloten in een inrichting.⁴⁰

In dit hoofdstuk zal aandacht worden besteed aan de internationale verdragen inzake de rechtspositie van gedetineerden. Ook zullen de UN Nelson Mandela Rules (MR), Havana Rules, Beijing Rules en de Riyadh Guidelines worden besproken.

³⁶ MvT wet PI en HvB 2020 uit strafprocesrechtelijke wet- en regelgeving, p. 284.

³⁷ Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten.

³⁸ Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens.

³⁹ Artikel 7 lid 2 Grondwet.

⁴⁰ 'internationale-wetgeving/gedetineerden' commissievantoezicht.nl, 3 juli 2023.

2.1 Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten

Suriname is op 28 december 1976 toegetreden tot het IVBPR.⁴¹ Het beginsel van minimale beperkingen is terug te vinden in het IVBPR, hetgeen is gebaseerd op de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens uit 1966.⁴² In dit Verdrag zijn er meerdere regels opgenomen aangaande de rechtspositie van gedetineerden. Artikel 7 IVBPR geeft aan dat niemand mag worden blootgesteld aan foltering, of aan wrede, onmenselijke behandeling of bestraffing.⁴³

In artikel 10 IVBPR is opgenomen dat eenieder die is opgesloten, recht heeft op een menswaardige behandeling. Voorlopig gehechten moeten gescheiden worden gehouden van veroordeelden en hebben recht op een aparte behandeling. Het gevangenisstelsel moet zorgen voor een behandeling van gevangenen die primair gericht is op heropvoeding en rehabilitatie. Jeugdige overtreeders dienen gescheiden te worden van volwassenen en behandeld te worden op basis van hun leeftijd en wettelijke staat.⁴⁴ In de General Comments omtrent artikel 10 IVBPR wordt gezegd dat geen enkel gevangenisstelsel slechts vergeldend mag werken: detentie dient een bijdrage te leveren aan de resocialisatie van gedetineerden.⁴⁵

De Verenigde Naties heeft een Mensenrechtencomité opgericht (Human Rights Committee) om controle uit te oefenen op verdragsstaten bij de toepassing van het IVBPR. Dit orgaan is onafhankelijk en bestaat uit deskundigen afkomstig uit verschillende verdragsstaten. Alle Staten zijn verplicht om te rapporteren bij het Comité over de implementatie van de verdragsregels in de nationale wetgeving. Het Comité heeft tot doel dat een penitentiair systeem nooit alleen vergeldend mag werken en juist moet streven naar verbetering en sociale rehabilitatie van gedetineerden.⁴⁶

Lidstaten zijn vrij om dit principe van *'reformation and social rehabilitation'* zelf ten uitvoer te leggen, maar het Comité vraagt wel om specifieke informatie over maatregelen die zijn getroffen aangaande onderwijs, beroepskeuzevoorlichting en -voorbereiding en werkprogramma's binnen

⁴¹ Amnesty International 2003, p. 5.

⁴² 'internationale-wetgeving/gedetineerden' commissievantoezicht.nl, 3 juli 2023.

⁴³ Artikel 7 IVBPR.

⁴⁴ Artikel 10 IVBPR.

⁴⁵ Van Dieren 2021, p. 18.

⁴⁶ Hamers 2020, p. 17-18.

de inrichting en daarbuiten. Het tuchtsysteem en contact met de buitenwereld zijn ook elementen die van belang zijn voor rehabilitatie.⁴⁷

2.2 Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens

Suriname is sinds 12 november 1987 partij bij het AVRМ.⁴⁸ In artikel 3 AVRМ is opgenomen dat iedere persoon het recht heeft op erkenning als persoon voor de wet.⁴⁹ Op grond van artikel 5 heeft ieder mens het recht op respect van zijn lichamelijke, geestelijke en morele integriteit. Niemand mag worden onderworpen aan foltering of aan wrede, onmenselijke of ontterende straffen of behandelingen. Alle personen die zijn opgesloten in een inrichting, dienen behandeld te worden met respect voor de menselijke waardigheid. Voorlopig gehechten dienen afgezonderd te worden van veroordeelden en worden onderworpen aan een aparte behandeling welke past bij hun status van niet-veroordeelden. Verder dienen minderjarige gedetineerden afgezonderd te worden van volwassenen en behandeld te worden overeenkomstig hun leeftijd. Vrijheidsstraffen dienen de hervorming en sociale aanpassing als wezenlijk doel te hebben.⁵⁰

2.3 UN Nelson Mandela Rules

Het resocialisatiebeginsel wordt op internationaal niveau het meest nadrukkelijk erkend in de United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners, die sinds 2015 ook wel de UN Nelson Mandela Rules (MR) worden genoemd.⁵¹

De MR staan ter ere van de erfenis van wijlen president van Zuid-Afrika, Nelson Mandela, die gedurende 27 jaar gevangene was tijdens zijn strijd voor mondiale mensenrechten, gelijkheid, democratie en de bevordering van een vredescultuur.⁵²

In de gevangenis op Robbeneiland in Zuid-Afrika leidde Mandela een beweging van burgerlijke ongehoorzaamheid die leidde tot betere omstandigheden voor gevangenen.⁵³

⁴⁷ Hamers 2020, p. 17-18.

⁴⁸ Amnesty International 2003, p. 5

⁴⁹ Artikel 3 AVRМ.

⁵⁰ Artikel 5 AVRМ.

⁵¹ Hamers 2020, p. 18.

⁵² ‘internationale-wetgeving/gedetineerden’commissievantoezicht.nl, 3 juli 2023.

⁵³ ‘nelson-mandela-rules-protecting-rights-persons-deprived-liberty’, www.un.org, 22 juni 2023.

Zijn autobiografie, *Long Walk to Freedom*, beschrijft hoe het eten verbeterde, korte broeken werden vervangen door lange, kranten werden toegestaan en handenarbeid werd gestaakt.

De uitvoering van de MR omvat ook het verlenen van juridische bijstand en advies aan Staten en gevangenen. De Verenigde Naties blijven de nalatenschap van Mandela eren door nauw samen te werken met Staten om de mensenrechten en waardigheid van gevangenen te beschermen. Mandela zei het volgende: *“No one truly knows a nation until one has been inside its jails. A nation should not be judged by how it treats its highest citizens, but its lowest ones.”*⁵⁴

Op grond van regel 1 MR dienen gevangenen te worden behandeld met respect voor de menselijke waardigheid en dienen marteling en andere vormen van mishandeling te worden verboden. Verder dient geen enkele gevangene te worden onderworpen aan, en dienen alle gevangenen te worden beschermd tegen marteling en andere wrede of onmenselijke behandeling of straf. De veiligheid van gedetineerden dient te allen tijde verzekerd te zijn.⁵⁵ De MR omschrijven de minimale detentievoorwaarden welke geacht worden noodzakelijk te zijn, zoals onder andere regels over de ruimte van verblijf, voedsel, medische zorg, disciplinaire straffen en contact met de buitenwereld.

De MR voorzien staten van gedetailleerde richtlijnen voor de bescherming van de rechten van gevangenen (gedetineerden in voorarrest en veroordeelden).⁵⁶ De MR hebben een soft law karakter en zijn dus niet bindend, maar zij geven wel aan op welke manier gevangenen een goede behandeling zouden moeten krijgen. De regels kunnen heel belangrijk zijn bij de uitleg van algemene en open normen in internationale verdragen.⁵⁷

Ze verbieden bijvoorbeeld het verminderen van voedsel of water van een gevangene, evenals het gebruik van dwangmiddelen die vernederend of pijnlijk zijn, zoals kettingen of strijkijzers.⁵⁸

De MR worden ook gezien als de belangrijkste internationale omlijsting aangaande de behandeling van gedetineerden.⁵⁹ De 122 regels omvatten alle facetten van detentie en schetsen de minimale overeengekomen normen aangaande de behandeling van gedetineerden.⁶⁰

⁵⁴ ‘nelson-mandela-rules-protecting-rights-persons-deprived-liberty’, www.un.org, 22 juni 2023.

⁵⁵ Rule 1 MR.

⁵⁶ ‘nelson-mandela-rules-protecting-rights-persons-deprived-liberty’, www.un.org, 22 juni 2023.

⁵⁷ Hamers 2020, p. 18.

⁵⁸ ‘nelson-mandela-rules-protecting-rights-persons-deprived-liberty’, www.un.org, 22 juni 2023.

⁵⁹ ‘internationale-wetgeving/gedetineerden’ commissievantoezicht.nl, 3 juli 2023.

⁶⁰ Penal Reform International 2016, p.5.

Regel 11 MR geeft aan dat veroordeelden gescheiden dienen te worden gehouden van onveroordeelden, dat mannen gescheiden van vrouwen dienen te worden en dat kinderen ook apart dienen te worden geplaatst.⁶¹

De MR benadrukken dat het verstrekken van gezondheidszorg aan gevangenen een staatsverantwoordelijkheid is en dat de relatie tussen zorgverleners en gevangenen wordt beheerst door dezelfde ethische en professionele normen als die welke van toepassing zijn op patiënten buiten de inrichting. Bovendien verplichten de regels gevangenisgezondheidszorgdiensten om de fysieke en mentale gezondheid van gedetineerden, inclusief degenen met speciale behoeften, te evalueren en te verzorgen.⁶²

Suriname heeft in 2021 tijdens de tweede herziening van de Universele Periodieke Doorlichting van de Verenigde Naties verschillende mensenrechtenaanbevelingen ontvangen, waaronder: het aannemen van “effectieve maatregelen om te zorgen voor detentieomstandigheden die de waardigheid van gevangenen eerbiedigen, in het bijzonder de MR rules.”⁶³

Regel 4 lid 1 MR geeft aan dat de doeleinden van een gevangenisstraf in de eerste plaats dienen te zijn om de samenleving tegen misdaad te beschermen en om recidive te reduceren. Gevangenen moeten zorgen voor onderwijs, beroepsgerichte opleiding, werk en alle andere hulp voor herstel/resocialisatie en re-integratie van gedetineerden.⁶⁴

De slaapgelegenheid van gedetineerden moet aan alle eisen van gezondheid voldoen, rekening houdende met de klimatologische omstandigheden en vooral met de kubieke inhoud van de lucht, de minimumvloerruimte, verlichting, verwarming en ventilatie.⁶⁵

Regel 15 van de MR geeft aan dat de sanitaire voorzieningen toereikend moeten zijn om elke gevangene in staat te stellen om in zijn/haar behoeften te voorzien, wanneer dat nodig is en op een schone en fatsoenlijke manier.⁶⁶ Verder geeft regel 21 van de MR aan dat elke gevangene een apart bed en voldoende beddengoed dient te hebben.⁶⁷

⁶¹ Rule 11 MR.

⁶² ‘nelson-mandela-rules-protecting-rights-persons-deprived-liberty’, www.un.org, 22 juni 2023.

⁶³ ‘22-march-2021-suriname’, globaldetentionproject.org, 23 juni 2023.

⁶⁴ Rule 4 MR.

⁶⁵ Rule 13 MR.

⁶⁶ Rule 15 MR.

⁶⁷ Rule 21 MR.

Het verstrekken van gezondheidszorg aan gevangenen is een verantwoordelijkheid van de Staat en gedetineerden zouden zonder kosten toegang moeten hebben tot de noodzakelijke gezondheidszorgdiensten.⁶⁸ In regel 58 is opgenomen het recht om geregeld contact te hebben met familie en vrienden. Delinquenten dienen in een inrichting geplaatst te worden welke het dichtst bij hun huis of familiewoning is.⁶⁹

2.4 Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)

Suriname heeft op 1 maart 1993 het IVRK geratificeerd en de publicatie heeft plaatsgevonden op 20 november 1999.⁷⁰ Het IVRK bevat ook artikelen die gericht zijn op jeugdige gedetineerden. Staten die partij zijn, dienen voor jeugdigen aparte wetgeving te implementeren, gebaseerd op de algemene beginselen van het IVRK.

Het belangrijkste artikel uit dit Verdrag met betrekking tot jeugdige gedetineerden is artikel 37. Dit artikel is gebaseerd op om en bij dezelfde voorzieningen in het IVBPR.⁷¹

Artikel 37 IVRK verbiedt doodstraf en levenslange gevangenisstraf zonder mogelijkheid van vrijlating onder kinderen en geeft ook aan dat het verboden is om kinderen te onderwerpen aan foltering of aan andere barbaarse, mens ontterende behandeling of bestraffing.⁷²

Lidstaten van het IVRK moeten ervoor zorgen dat kinderen niet op onwettige of willekeurige wijze van hun vrijheid worden beroofd en dat de aanhouding altijd dient te geschieden in overeenstemming met de wet voor de kortste mogelijke tijd. Jeugdige gedetineerden dienen gescheiden te worden van volwassenen, tenzij in hun belang anders wordt bepaald.⁷³ Ook hebben jeugdige gedetineerden recht op contact met en bezoek van familie.

⁶⁸ Rule 24 MR.

⁶⁹ Ministerie van Justitie en Politie, Nationaal Resocialisatieplan 2020, p. 8.

⁷⁰ Manohar 2021, p. 102.

⁷¹ Meuwese e.a. 2005, p. 499.

⁷² Artikel 37 IVRK.

⁷³ Artikel 37 IVRK.

2.5 Beijing Rules, Havana Rules en Riyadh Guidelines

De Beijing Rules, Havana Rules en Riyadh Guidelines zijn de meest belangrijke instrumenten voor het jeugdstrafproces. Deze regels zijn net als de MR niet bindend, maar het Comité inzake de Rechten van het Kind kan wel om naleving vragen. Nog voordat het IVRK in werking was getreden, waren de Beijing Rules aangenomen, welke van invloed zijn geweest op de formulering van de artikelen in het IVRK. Voor de interpretatie van het IVRK werden nog de Havana Rules en de Riyadh Guidelines geïntroduceerd.⁷⁴

De Riyadh Guidelines zorgen voor bescherming van jeugdigen en preventie van misdrijven. De Beijing Rules geven richtlijnen voor de behandeling van jeugdigen die in strijd met de wet hebben gehandeld en zijn de internationale minimumstandaarden voor de toepassing van het jeugdstrafrecht. De Havana Rules zijn de regels ter bescherming van jeugdige gevangenen. De regels zijn niet bindend, maar sommigen zijn opgenomen in artikel 37 en 40 IVRK.⁷⁵ De Beijing Rules en Havana Rules geven aan dat de regels geheel onpartijdig moeten worden toegepast zonder discriminatie op welk gebied dan ook.

Op grond van regel 26 Beijing Rules dienen minderjarigen die opgesloten zijn, ondersteund te worden in onderwijs en beroepsopleiding en op sociaal psychologisch, medisch en lichamelijk vlak. Bovendien dient men rekening te houden met de behoeften van de meisjes in de gevangenis en mogen zij niet minder faciliteiten hebben dan de jongens. De pupillen mogen geen opvoedkundige achterstand hebben als zij uit de inrichting komen.⁷⁶

De Havana Rules geven aan dat er genoeg tijd uitgetrokken moet worden voor ontspanning, lichaamsbeweging en geestelijke verzorging van de jeugdigen. Op grond van regel J Havana Rules hebben jeugdige gedetineerden recht op contact met de buitenwereld middels bezoeken van familie en telefonisch. Het is op grond van regel K en L Havana Rules verboden voor PA's om hun wapens te dragen of te gebruiken in de inrichtingen met jeugdigen.⁷⁷

⁷⁴ Meuwese e.a. 2005, p. 500-504.

⁷⁵ Meuwese e.a. 2005, p. 514-515.

⁷⁶ Meuwese e.a. 2005, p. 520.

⁷⁷ Meuwese e.a. 2005, p. 526-527.

2.6 Conclusie

Internationale regels geven aan dat detentie gericht dient te zijn op resocialisatie. Ook geven de regels aan dat foltering en andere wrede straffen niet zijn toegestaan. De onschuldpresumptie is ook opgenomen in de internationale regels. Verder dient iedere gedetineerde behandeld te worden inherent aan de menselijke waardigheid. Gezien het feit dat Suriname partij is bij het AVRМ, IVBPR en IVRK, is het belangrijk dat ook in Suriname de regels worden geïmplementeerd in de nationale wetgeving en worden nageleefd. In de MR is specifiek opgenomen dat de gedetineerden goede slaapgelegenheid dienen te hebben en dat zij zonder kosten recht hebben op gezondheidszorgdiensten. Volgens de Beijing Rules dienen jeugdige gedetineerden ondersteuning te krijgen in onderwijs en beroepsopleiding en op sociaal psychologisch, medisch en lichamelijk vlak. Jongens en meisjes dienen gelijke behandeling en faciliteiten te krijgen. De Havana Rules geven aan dat de jeugdigen voldoende ontspanning en lichaamsbeweging moeten krijgen. Volgens artikel 37 IVRK dienen kinderen in detentie afgezonderd te worden van overige gedetineerden en hebben zij recht op contact en bezoek van familie. Verder geeft het IVRK aan dat er voor jeugdige gedetineerden aparte wetgeving dient te worden geïmplementeerd in lidstaten.

3 Rechtspositie van gedetineerden

Wanneer men spreekt over de rechten van gedetineerden denkt men vaak eerst aan de wijze waarop zij in de inrichting terechtkomen en de wijze waarop hun verblijf in de inrichting kan worden beëindigd. Maar heel belangrijk is hierbij ook wat de rechtspositie van gedetineerden is tijdens hun verblijf in de inrichtingen.⁷⁸ In dit hoofdstuk zal worden uitgelegd wat wordt verstaan onder rechtspositie van gedetineerden. Hierbij zullen de interne en externe rechtspositie van gedetineerden worden uitgelegd. Verder zal de wet PI en HvB worden geanalyseerd en wordt er aan het eind getoetst of deze wet in overeenstemming is met internationale regels.

3.1 Gedetineerden

Conform artikel 1 sub g wet PI en HvB is een gedetineerde iedere persoon, die in een inrichting is ingesloten.⁷⁹ Een gedetineerde is een persoon van wie de vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel in een inrichting wordt uitgevoerd.⁸⁰ Inrichtingen worden onderverdeeld in penitentiaire inrichtingen en huizen van bewaring.⁸¹ Penitentiaire inrichtingen zijn bedoeld voor de uitvoering van gevangenisstraffen en huizen van bewaring zijn bestemd voor onder andere de uitvoering van invoerzekeringsstelling, bewaring, gevangenneming en gevangenhouding, principale en vervangende hechtenis.⁸² Vrijheidsbeneming is een restrictie in de vrijheid van komen en gaan van de gedetineerde, zonder dat andere politieke, burgerlijke, sociale, economische of culturele rechten worden ontnomen.⁸³

3.2 Interne en externe rechtspositie van gedetineerden

De rechtspositie van gedetineerden kan worden onderverdeeld in interne en externe rechtspositie.⁸⁴ Bij de externe rechtspositie gaat het om de extra murale aspecten van detentie, zoals de uitvoering en de duur van de straf, terwijl de interne rechtspositie betrekking heeft op het leven van de gedetineerde binnen de muren van de inrichting zoals het verblijf (briefwisseling, bezoek,

⁷⁸ Kelk 2008, p. 7-8.

⁷⁹ Artikel 1 sub g wet PI en HvB.

⁸⁰ Cleiren e.a. 2018, p. 2246.

⁸¹ Artikel 5 wet PI en HvB.

⁸² Artikel 6 wet PI en HvB.

⁸³ Van den Berge 2006, p. 13.

⁸⁴ Kelk 2008, p. 8.

medische verzorging etc.). Het onderscheid tussen beide typen is niet altijd scherp. Het zal namelijk moeilijk zijn om te bepalen waaronder beslissingen aangaande (over)plaatsing, strafonderbreking of proefverlof van gedetineerden geplaatst kunnen worden. Dit is afhankelijk van de zienswijze of men de onderbreking van straf beschouwt als een bepaling van executie of een bepaling van de toepassing van de sanctie. De interne rechtspositie heeft een sterk bestuursrechtelijk karakter, terwijl de externe rechtspositie een straf- en strafprocesrechtelijk karakter heeft.

R. Rijksen (hoogleraar penitentiair recht te Utrecht 1960-1978) was in 1958 de eerste persoon die ervoor heeft gezorgd dat de stem van gedetineerden door de buitenwereld kon worden gehoord middels de bundeling van ‘Meningen van gedetineerden over de strafrechtspleging’. Vanaf toen ontstond er ook in wetenschappelijke kringen belangstelling voor de beleavingswereld van gedetineerden en voor de detentiesituatie. Met de tijd verschenen er meer publicaties met eigen gedeelde ervaringen van (ex-)gedetineerden.⁸⁵

De vrijheidsbeneming houdt de gedetineerde af van zijn familiale, sociale en professionele omgeving en plaatst hem in een afhankelijke situatie. Het is de bedoeling van de wet om het leven in de gevangenis zoveel als mogelijk normaal te laten verlopen, door gedetineerden toe te laten om bepaalde contacten met de buitenwereld te behouden en door het verblijf in de gevangenis in het kader van resocialisatie te stellen.⁸⁶ Echter mag de gedetineerde door zijn gedrag de orde en de veiligheid binnen de inrichting niet in gevaar brengen of verstoren en dient daarbij te voldoen aan de wettige bevelen van het personeel.⁸⁷

3.3 Wet Penitentiaire Inrichtingen en Huizen van Bewaring

Het is voor gedetineerden belangrijk om te weten wat hun rechten zijn. Deze zijn onder andere opgenomen in de wet PI en HvB. Deze wet kan worden beschouwd als een kaderwet, waarin alle elementen aangaande de rechtspositie van gedetineerden hun basis vinden.⁸⁸

⁸⁵ Kelk 2008, p. 8-9.

⁸⁶ Van den Berge 2006, p. 13.

⁸⁷ Van den Berge 2006, p. 16.

⁸⁸ MvT wet PI en HvB 2020 uit strafprocesrechtelijke wet- en regelgeving, p. 283.

De inrichtingen hebben huisregels welke aan de gedetineerde bij binnenkomst worden voorgehouden. Zowel de rechten als plichten worden aan de gedetineerden voorgehouden.⁸⁹

3.3.1 Basisbeginselen

De uitvoering van een vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel geschiedt door onderbrenging van de betreffende persoon in een penitentiaire inrichting dan wel door deelname van de persoon aan het programma van het penitentiair systeem.⁹⁰ Deze tenuitvoerlegging en het toepasselijk regime worden onderworpen aan resocialisatie en de terugkeer van de gedetineerde in de samenleving.⁹¹

Op grond van artikel 2 lid 2 wet PI en HvB dient resocialisatie van gedetineerden steeds voor een periode van vijf jaar door de Minister te worden voorbereid.⁹² Na elke periode van vijf jaar wordt het resocialisatieplan bijgesteld en voorgelegd aan de Raad van Ministers om vervolgens goedgekeurd te worden per missive.⁹³ Na goedkeuring wordt het resocialisatieplan per ministeriële beschikking vastgesteld.⁹⁴ In de beschikking wordt ook opgenomen dat de uitgaven verbonden aan de implementatie van het resocialisatieplan zullen worden vereffend ten laste van de begrotingen van het Ministerie van Justitie en Politie.⁹⁵

Gedetineerden zijn verplicht om aan resocialisatieactiviteiten mee te doen en hebben keuzemogelijkheden met betrekking tot arbeidstherapie.⁹⁶ De resocialisatieactiviteiten omvatten onder andere arbeidstherapie en onderwijs.⁹⁷ Het huidige resocialisatieplan omvat ondersteuning op verschillende gebieden, te weten: infrastructuur, regiemdifferentiatie, educatie, begeleiding, bewaking, evaluatie en de nazorg.⁹⁸

⁸⁹ Interview J. Panè- Alfaisi MPA, wnd. Korpshoofd KPA, 17 augustus 2023.

⁹⁰ Cleiren e.a. 2018, p. 2248.

⁹¹ Artikel 2 lid 1 wet PI en HvB.

⁹² MvT wet PI en HvB 2020 uit strafprocesrechtelijke wet- en regelgeving, p. 284.

⁹³ Interview J. Panè- Alfaisi MPA, wnd. Korpshoofd KPA, 17 augustus 2023.

⁹⁴ Interview C. Shiwlal, wnd. directeur Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.

⁹⁵ Ministerie van Justitie en Politie, beschikking no. 20/03643, 25 juni 2020.

⁹⁶ Artikel 2 lid 3 wet PI en HvB.

⁹⁷ MvT wet PI en HvB 2020 uit strafprocesrechtelijke wet- en regelgeving, p. 284.

⁹⁸ Ministerie van Justitie en Politie, Nationaal Resocialisatieplan 2020, p. 9.

Op grond van artikel 2 lid 5 wet PI en HvB worden vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen uitgevoerd onder psychosociale, fysieke en materiële omstandigheden, waarbij orde, veiligheid en rust dienen te worden bewaard. Deze omstandigheden eerbiedigen de menselijke waardigheid, zorgen voor de mogelijkheid voor gedetineerden om zelfrespect te bewaren en spreken hem aan op zijn maatschappelijke en sociale verantwoordelijkheid als individu.⁹⁹

In artikel 3 wet PI en HvB is de onschuldpresumptie opgenomen, welke tot gevolg heeft dat de gedetineerde slechts dan beperkt zal worden wanneer dit noodzakelijk is voor het doel van de vrijheidsbeneming of in het belang van de handhaving van orde, veiligheid of rust in de inrichting. Gedetineerden worden geacht onschuldig te zijn, zolang zij niet onherroepelijk zijn veroordeeld.¹⁰⁰

Op grond van artikel 4 wet PI en HvB kunnen gedetineerden in overleg treden met de leiding van de inrichtingen omtrent zaken van gemeenschappelijk belang.¹⁰¹

3.3.2 Gescheiden opname en overplaatsing

Artikel 3 lid 4 wet PI en HvB geeft aan dat niet-veroordeelden gescheiden worden gehouden van veroordeelden. Op grond van artikel 5 lid 2 wet PI en HvB wijst de Minister de inrichtingen en hun bestemming aan. Zoals onder paragraaf 3.1 vermeld zijn penitentiaire inrichtingen bestemd voor de uitvoering van de gevangenisstraf, terwijl huizen van bewaring bestemd zijn voor de uitvoering van onder andere in verzekeringstelling, bewaring, gevangenneming, gevangenhouding, principale hechtenis en vervangende hechtenis.¹⁰² In de huizen van bewaring zijn de gedetineerden dus nog niet veroordeeld, terwijl de gedetineerden in de penitentiaire inrichtingen reeds veroordeeld zijn en hun straf uitzitten. Dit betekent dat de activiteiten met betrekking tot resocialisatie slechts plaatsvinden in de penitentiaire inrichtingen.

Artikel 9 wet PI en HvB omvat een onderscheid van de inrichtingen: Voor de opname van vrouwen, jeugdigen, verslaafden/personen die psychische begeleiding nodig hebben of andere gedetineerden waarvoor een bijzonder regime nodig is, worden één of meer inrichtingen of

⁹⁹ Artikel 2 wet PI en HvB.

¹⁰⁰ Artikel 3 lid wet PI en HvB.

¹⁰¹ MvT wet PI en HvB 2020 uit strafprocesrechtelijke wet- en regelgeving, p. 284.

¹⁰² Artikel 6 wet PI en HvB.

gedeelten daarvan aangewezen.¹⁰³ Voor deze gedetineerden dient er dus een gescheiden ruimte te bestaan.

De plaatsingsprocedure

De eerste plaatsing van een delinquent dient in het HvB te geschieden, bij voorkeur gelegen in of toegewezen aan het arrondissement van vervolging.¹⁰⁴ De Procureur-Generaal (PG) beslist, aan de hand van de richtlijnen van de Minister, in welke inrichting een veroordeelde wordt ondergebracht.¹⁰⁵ Vanuit het cellenhuis worden arrestanten wekelijks gestuurd naar HvB, waarna ze verder worden gestuurd naar één van de drie penitentiaire inrichtingen PIH, PID of CPI.¹⁰⁶

De PG kan een gedetineerde, wegens omstandigheden of op eigen verzoek van de gedetineerde, overplaatsen naar een andere inrichting. De veroordeelde kan, indien oneens met de beslissing van de PG, binnen veertien dagen bij de Minister in beroep gaan. De Minister beslist binnen twee weken, waarbij eerst de CTPI wordt gehoord.¹⁰⁷ Jeugdigen blijven in Opa Doelie totdat ze veroordeeld zijn door de rechter. Daarna is het de bedoeling dat zij in het JOG hun straf uitzitten.¹⁰⁸

3.3.3 Indeling in klassen/groepen en afzondering

Op grond van artikel 19 wet PI en HvB vindt er een indeling plaats in klassen en groepen op basis van de strafduur, het verleden en het gedrag van de veroordeelde.¹⁰⁹ Dit artikel is de basis voor differentiatie aan het begin van de detentieperiode.¹¹⁰ Bij de indeling in klassen wordt eerst gekeken naar de strafduur en het verleden en naar gelang de tenuitvoerlegging vordert, worden de gedetineerden aan de hand van hun gedrag en de vormings- en onderwijsactiviteiten die zij nodig hebben onderverdeeld in groepen.¹¹¹ De vormings- en onderwijsactiviteiten vormen in deze fase het fundament voor verdere differentiatie.¹¹²

¹⁰³ Artikel 9 wet PI en HvB.

¹⁰⁴ Kasdipowidjojo en Esseboom, *SJB* 2020, no. 1.

¹⁰⁵ Artikel 11 lid 1 Wet PI en HvB.

¹⁰⁶ Interview J. Panè- Alfaisi MPA, wnd. Korpshoofd KPA, 17 augustus 2023.

¹⁰⁷ Artikel 11 wet PI en HvB.

¹⁰⁸ De Vries 2017, p. 37.

¹⁰⁹ Artikel 19 wet PI en HvB.

¹¹⁰ MvT wet PI en HvB 2020 uit strafprocesrechtelijke wet- en regelgeving, p. 285.

¹¹¹ Artikel 19 lid 2 wet PI en HvB.

¹¹² MvT wet PI en HvB 2020 uit strafprocesrechtelijke wet- en regelgeving, p. 285.

Het regime binnen de inrichtingen kan verschillend zijn en wordt onderverdeeld in vier soorten, namelijk: een regime van beperkte gemeenschap, een regime van algehele gemeenschap, een extra beveiligd regime en een individueel regime.¹¹³ Bij toepassing van algehele of beperkte gemeenschap worden gedetineerden op basis van hun persoonlijkheid, door het Korpshoofd onderverdeeld in groepen. Voor de indeling in klassen en groepen worden bij of krachtens staatsbesluit nadere regels vastgesteld.¹¹⁴

Bij binnenkomst in een penitentiaire inrichting worden gedetineerden gefouilleerd en gevisiteerd en worden de aan hen toebehorende spullen in bewaring genomen. Hierna wordt er een medisch onderzoek gedaan naar de geestelijke en lichamelijke toestand middels onder andere een urinecontrole en screening op persoonlijkheid.¹¹⁵

Op grond van artikel 20 wet PI en HvB kan een gedetineerde een schriftelijk verzoek doen bij de directeur om in afzondering te worden geplaatst. Als het verzoek wordt afgewezen kan de gedetineerde binnen veertien dagen bezwaar instellen bij de directeur die binnen veertien dagen beslist.¹¹⁶

Door de directeur van de inrichting wordt een gedetineerdenregister bijgehouden, waarin belangrijke gegevens over de gedetineerden worden vermeld die van belang zijn om de inrichting te beheren en om toezicht te houden op de gedetineerden. Ook bij beslissingen over de bejegening van de gedetineerden en detentieplanning is een gedetineerdenregister belangrijk.¹¹⁷

3.3.4 Arbeid en loon

In artikel 30 wet PI en HvB is opgenomen dat de tot gevangenis veroordeelde gedetineerden verplicht zijn om de aan hen opgedragen arbeid uit te voeren. Gedetineerden in hechtenis zijn ook verplicht arbeid te verrichten, maar naar eigen keus. Indien zij de arbeid naar eigen keus niet behoorlijk uitvoeren, kan alsnog andere arbeid aan hen worden opgedragen.¹¹⁸

¹¹³ Kasdipowidjojo en Esseboom, *SJB* 2020, no. 1.

¹¹⁴ Artikel 19 lid 5 en 6 wet PI en HvB.

¹¹⁵ Kasdipowidjojo en Esseboom, *SJB* 2020, no. 1.

¹¹⁶ Artikel 20 lid 3 wet PI en HvB.

¹¹⁷ Artikel 16 lid 1 wet PI en HvB.

¹¹⁸ Artikel 30 wet PI en HvB.

Degenen die niet werken, vanwege ziekte of arbeidsongeschiktheid, blijven binnen in hun cel of gaan naar de ziekenboeg.¹¹⁹ Gedetineerden gebruiken het uit arbeid verdiende geld meestal voor de aanschaf van basisgoederen en toiletartikelen.¹²⁰

De arbeid bestaat op grond van artikel 31 lid 1 wet PI en HvB uit werkzaamheden ten dienste van de Staat, waaronder ook het maken van voorwerpen en objecten van algemeen nut. De gedetineerde kan zich vrijwillig aanbieden om arbeid te verrichten ten dienste van particulieren, maatschappijen of private rechtspersonen, maar wel onder door de Minister te stellen voorwaarden zowel binnen als buiten de inrichting.¹²¹ De werkzaamheden in de penitentiaire inrichtingen bestaan uit onderhoudswerkzaamheden binnen de inrichting, specialistisch werk en werkzaamheden in de buitenploeg. Bij specialistisch werk gaat het meer om werk in de tuin, boerderij, kleermakerij, technische dienst (elektro, montage, spuiten, lassen, metselen) et cetera.¹²²

Met de arbeid hoopt men een gunstig en resocialiserend effect te bereiken door het laten wennen aan een structurering van de dag rond de arbeid en door het bijbrengen van arbeidsdiscipline.¹²³ Op grond van artikel 32 wet PI en HvB wordt het arbeidsloon van de gedetineerden bepaald door de Minister, die ook een extra beloning voor bijzondere of langdurige arbeid kan toekennen.¹²⁴

Op grond van artikel 33 wet PI en HvB is drie vierde deel van het arbeidsloon van de gedetineerde voor de uitgaanskas bestemd, waaruit ten hoogste twee derde deel door het Korpshef kan worden besteed aan alimentatieverplichtingen. Bij de invrijheidsstelling wordt de uitgaanskas aan de gedetineerde uitgekeerd. In bijzondere gevallen, zoals bij kosten voor huisvesting, voeding, medische voorziening en onderwijs voor de aan de gedetineerden afhankelijke derden (levenspartner, kinderen, ouders), kan de gedetineerde reeds gedurende zijn detentie over de uitgaanskas beschikken.¹²⁵

¹¹⁹ Interview mr. A. Johanns, Voorzitter Commissie Toezicht Penitentiaire Inrichtingen, 17 maart 2023.

¹²⁰ Kasdipowidjojo en Esseboom, *SJB* 2020, no. 1.

¹²¹ Artikel 31 wet PI en HvB.

¹²² ‘amoksi-ingenomen-met-aanpassing-loon-gedetineerden’, surinamenieuwscentrale.com.

¹²³ Nelissen 2000, p. 52.

¹²⁴ Artikel 32 wet PI en HvB.

¹²⁵ Artikel 33 wet PI en HvB.

Op grond van artikel 34 wet PI en HvB blijft een vierde deel van het arbeidsloon als zakgeld beschikbaar voor de gedetineerde, welke reeds gedurende detentie gebruikt kan worden voor de kantine of voor andere doeleinden, met toestemming van de directeur.¹²⁶

Op grond van artikel 36 wet PI en HvB blijven de uitgaanskas en zakgeld waarover de gedetineerde nog niet beschikt onder het beheer van de directeur. Na de voorwaardelijke invrijheidsstelling wordt dit in termijnen aan hem uitgekeerd. Als de straf reeds is voltooid, worden de uitgaanskas en het zakgeld volledig aan de gedetineerde uitbetaald.¹²⁷ Er wordt in artikel 36 dus een onderscheid gemaakt tussen de gedetineerden die voorwaardelijk in vrijheid zijn gesteld en de gedetineerden die de gevangenisstraf volledig hebben uitgezeten.¹²⁸ Indien de gedetineerde gedurende detentie komt te overlijden, wordt het geld aan diens erfgenamen uitgekeerd.¹²⁹

Het loon van de gedetineerde bedraagt op het moment van schrijven SRD 2,40 per dag. In de nieuwe beschikking is er een verhoging opgenomen en wel voor corvee werkzaamheden SRD 10, en voor specialistisch werk SRD 20 per dag, maar men kan hieraan nog geen uitvoering geven, omdat het niet is gepubliceerd. Vroeger waren gedetineerden verplicht de helft van het bedrag te sparen en de helft te gebruiken als zakgeld, maar toen er gemerkt werd dat de spaargelden devalueerden, heeft men dat bij de CPI losgelaten.

Als de gedetineerden een aankoop willen doen dan worden ze gebracht naar de kantine en geven ze aan wat ze allemaal willen en dan wordt op hun kaart opgebracht hoeveel geld is gebruikt. Nog een optie is dat gedetineerden hun geld kunnen sparen, dus doen ze geen inkopen, zodat ze het geld naar huis kunnen sturen in de grote vakantie om schoolspullen te kopen voor hun kinderen.¹³⁰

¹²⁶ Artikel 34 wet PI en HvB.

¹²⁷ Artikel 36 wet PI en HvB.

¹²⁸ MvT wet PI en HvB 2020 uit strafprocesrechtelijke wet- en regelgeving, p. 287.

¹²⁹ Artikel 36 wet PI en HvB.

¹³⁰ Interview P. Pachai, wnd. directeur Centraal Penitentiaire Inrichting, 20 augustus 2023.

3.3.5 Voorzieningen

Het recht op voorzieningen van gedetineerden is opgenomen in artikel 37 wet PI en HvB. Gedetineerden krijgen voeding van de Staat, op basis van regels die vastgesteld worden door de Minister. Degenen met een gevangenisstraf van langer dan drie maanden worden van Staatswege gekleed, terwijl de overige gedetineerden alleen door de Staat worden gekleed indien daaraan behoefte bestaat.¹³¹ In HvB mogen gedetineerden eigen kleding en schoeisel dragen.¹³²

De directeur dien ervoor te zorgen dat de inrichting zo rein mogelijk is, en dat de gedetineerden hun lichaam, kleding en celruimte zindelijk houden.¹³³ Gedetineerden mogen in de verblijfsruimte kleding, schoeisel en huishoudelijke spullen die zij nodig hebben bij zich houden, zolang dit in overeenstemming is met de orde en veiligheid in de inrichting. Ze zijn in beginsel zelf verantwoordelijk voor hun eigendommen.¹³⁴

De inrichtingen zijn volgens het waarnemend korpshoofd, mw. Alfaisi, 100 % onderhouden, maar er is wel sprake van enkele kapotte lozingen. Hierbij speelt een tekort aan financiële middelen een rol. Voor zover het hygiënisch onderhouden kan worden, wordt dat gedaan.¹³⁵ Het is belangrijk dat de hygiëne er is, want als dat niet op een bepaalde manier gebeurt en één of meer gedetineerden raken ziek, dan kan er een bepaalde uitbraak zijn. Het is noodzakelijk om die gemeenschap binnen die muren gezond te houden.¹³⁶

CPI is een uitgestrekt terrein en de leiding probeert de straatverlichting aan te pakken maar helaas lukt het niet altijd. Ook hier speelt een tekort aan financiële middelen een rol, maar men zorgt er wel voor dat tenminste de kamers van de gedetineerden goed verlicht zijn.

De directeur van CPI gaf aan dat de gevangenis altijd een aparte geur heeft, vooral de mannenafdeling. Vanwege onvoldoende financiële middelen kan men geen dure reinigingsmiddelen kopen, maar veelal creoline die zelf al een bepaalde geur heeft. Verder zijn er

¹³¹ Artikel 37 wet PI en HvB.

¹³² Kelk 1993, p. 236.

¹³³ Artikel 37 lid 3 wet PI en HvB.

¹³⁴ Kasdipowidjojo en Esseboom, *SJB* 2020, no. 1.

¹³⁵ Interview J. Panè- Alfaisi MPA, wnd. Korpshoofd KPA, 17 augustus 2023.

¹³⁶ Interview M. Boerleider, wnd. directeur Penitenciaire Inrichting Duisburglaan, 21 augustus 2023.

ook gedetineerden die heel slordig zijn, maar ze zijn verplicht om tenminste één keer per dag te baden.¹³⁷

Het gebouw van HvB heeft geen dakgoten, dus als het regent valt het water naar beneden met een kracht, alles wast weg en er zijn vergaarbakken rondom. Zo komt er een stank en de kamers van de gedetineerden zijn daar dichtbij, waardoor er een onhygiënische situatie ontstaat.¹³⁸

3.3.6 Geneeskundige en geestelijke verzorging

Op grond van artikel 38 wet PI en HvB hebben gedetineerden recht op goede medische zorg door een gestichtsarts.¹³⁹ De geneeskundige verzorging van de gedetineerden wordt toevertrouwd aan geneeskundige(n) die door de Minister wordt aangewezen. Als er sprake is van ernstige ziekte worden gedetineerden overgebracht naar een ziekeninrichting, waar zij tijdelijk op kosten van de Staat of op eigen kosten worden behandeld.¹⁴⁰ De medische zorg van gedetineerden dient kwalitatief gelijkwaardig te zijn aan de medische zorg buiten de inrichting (equivalentiebeginsel). Tandheelkundige zorg en psychiatrische of psychologische zorg vallen hier ook onder.

Een gedetineerde kan, indien hij/zij weigert om medisch onderzocht te worden, niet gestraft worden hiervoor, maar in noodzakelijke gevallen kunnen er wel gedwongen geneeskundige behandelingen worden verricht. De inrichting heeft ook de taak om zelfmoord tegen te gaan en om hulp te bieden bij verslaafdenzorg. Indien gedetineerden ontevreden zijn over de medische zorg, dan mogen zij daartegen in beroep gaan. Als er uit die stap geen beoogd resultaat bereikt wordt, kan men bij het Medisch Tuchtcollege een klacht indienen.¹⁴¹

Op grond van artikel 39 wet PI en HvB hebben gedetineerden het recht op geestelijke verzorging en dienen zij zoveel mogelijk in de gelegenheid te worden gesteld om activiteiten met betrekking tot hun geloofsovertuiging te ontplooien. Zij mogen niet gedwongen worden tot hetgeen in strijd is met hun godsdienstige opvattingen.¹⁴²

¹³⁷ Interview P. Pachai, wnd. directeur Centraal Penitentiaire Inrichting, 20 augustus 2023.

¹³⁸ Interview I. Molai, wnd. directeur Nieuw Huis van Bewaring, 22 augustus 2023.

¹³⁹ Kasdipowidjojo en Esseboom, *SJB* 2020, no. 1.

¹⁴⁰ Artikel 38 wet PI en HvB.

¹⁴¹ Kasdipowidjojo en Esseboom, *SJB* 2020, no. 1.

¹⁴² Artikel 39 wet PI en HvB.

Met betrekking tot voeding voor gedetineerden, dient de godsdienst of levensovertuiging van de gedetineerde zoveel mogelijk in ogenschouw te worden genomen. Er wordt rekening gehouden met de religieuze diversiteit in de Surinaamse gevangenis, dus zijn gedetineerden vrij om te bepalen hoe zij invulling wensen te geven aan de geloofsbelijdenis.¹⁴³

Binnen CPI heeft iedereen de ruimte om hun eigen activiteiten met betrekking tot hun geloofsovertuiging te ontplooiën. De moslims hebben bijvoorbeeld in de vastenmaand de ruimte om te ontvasten en te bidden. Bij de Hindoes wordt ook de ruimte geboden en als iemand een verzoek doet dan kan er ook een pandit komen naar de inrichting. De kerkelijke organisaties zijn goed vertegenwoordigd door met name de Braziliaanse kerk die regelmatig iemand stuurt voor de Brazilianen, ook de Rooms Katholieke Gemeente komt één keer per maand, de Evangelische Broedergemeente en Prison fellowship. De gedetineerden hebben ook zelf een kerk gesticht binnen CPI, waarbij een PA de voorganger is. De recreatiezaal van CPI wordt door allemaal (imaam, pandit, kerkelijke leiders) gebruikt.¹⁴⁴

3.3.7 Nieuws, ontwikkeling en ontspanning

Gedetineerden hebben recht op kennisname van ‘het nieuws’ via televisie en radio. In sommige inrichtingen staat de televisie in de recreatieruimte.¹⁴⁵ Indien de gedetineerde een tv, radio of ventilator op de kamer wil, dan moet de gedetineerde die zelf aanschaffen (vb. van huis laten halen). Zo een gedetineerde betaalt dan wel voor elektra.

Binnen CPI mogen maximaal 3 mensen per afdeling een kookplaat hebben. En bij het geven van toestemming voor een kookplaat wordt gelet op het gedrag van de gedetineerde.¹⁴⁶

Verder is geen internet en geen cd-speler toegestaan.¹⁴⁷ Gedetineerden mogen geen mobiele telefoons bij zich hebben.¹⁴⁸

¹⁴³ Kasdipowidjojo en Esseboom, *SJB* 2020, no. 1.

¹⁴⁴ Interview P. Pachai, wnd. directeur Centraal Penitentiaire Inrichting, 20 augustus 2023.

¹⁴⁵ Interview mr. A. Johans, Voorzitter Commissie Toezicht Penitentiaire Inrichtingen, 17 maart 2023.

¹⁴⁶ Interview P. Pachai, wnd. directeur Centraal Penitentiaire Inrichting, 20 augustus 2023.

¹⁴⁷ Interview mr. A. Johans, Voorzitter Commissie Toezicht Penitentiaire Inrichtingen, 17 maart 2023.

¹⁴⁸ Interview J. Fredison, wnd. Onderhoofd Forensisch Maatschappelijke Zorg, 10 oktober 2023.

Op grond van artikel 40 wet PI en HvB hebben gedetineerden recht op onderwijs. Aan de gedetineerden wordt zoveel mogelijk aanvullend basisonderwijs, vakonderwijs of andere vormen van onderwijs gegeven.¹⁴⁹ Op grond van artikel 41 wet PI en HvB hebben gedetineerden recht op ontwikkeling en ontspanning: naast het verrichten van arbeid worden zoveel mogelijk ontwikkeling en ontspanning aan de gedetineerden geboden. In de praktijk blijkt dat alle inrichtingen een bibliotheek, spelletjes en sport hebben, zodat de gedetineerden zich bezig kunnen houden, maar in de ochtend wordt er gewerkt.¹⁵⁰

3.3.8 Onderzoek aan lichaam/kleding en controle

De directeur mag de gedetineerde in noodzakelijke gevallen laten onderzoeken aan zijn/haar lichaam en kleding. Er kan dan onderzoek gedaan worden op voorwerpen die niet toegestaan zijn in de inrichting, vanwege de veiligheid, orde en rust. Zo een onderzoek geschiedt in een gesloten ruimte door personen van hetzelfde geslacht als de gedetineerde. De directeur mag op regelmatige basis in elke ruimte waar gedetineerden verblijven, onderzoek doen om na te gaan of er verboden voorwerpen zijn. Verboden voorwerpen worden ontnomen of uit de ruimte verwijderd.¹⁵¹ Om in de inrichtingen orde te handhaven wordt er controle uitgevoerd op verblijfsruimtes, vindt er camera-observatie plaats en worden geweld en vrijheidsbeperkende middelen toegepast.

3.3.9 Verlaten van de inrichting

Om geen inbreuk te plegen op de persoonlijke levenssfeer van gedetineerden, mogen zij op vaste dagen bezoek ontvangen van familie en vrienden.¹⁵² Zodoende blijven zij in contact met de samenleving.¹⁵³

Op grond van artikel 21 lid 1 wet PI en HvB kan de Minister, in bijzondere gevallen, de uitvoering van de vrijheidsstraf schorsen, voor maximaal drie maanden. Voordat de Minister het besluit neemt, wordt er eerst overleg gepleegd met de PG, waarbij ook de CTPI wordt gehoord. Deze regel wordt slechts toegepast als er sprake is van zeer ernstige ziekte van de gedetineerde, waarbij geen beterschap meer mogelijk is.¹⁵⁴

¹⁴⁹ Artikel 40 wet PI en HvB.

¹⁵⁰ Interview mr. A. Johanns, Voorzitter Commissie Toezicht Penitentiaire Inrichtingen, 17 maart 2023.

¹⁵¹ Artikel 23 wet PI en HvB.

¹⁵² Kasdipowidjojo en Esseboom, *SJB* 2020, no. 1.

¹⁵³ Van der Meulen en Alberts 2013, p. 29.

¹⁵⁴ MvT wet PI en HvB 2020 uit strafprocesrechtelijke wet- en regelgeving, p. 285-286.

De gedetineerde kan op grond van artikel 21 lid 2 wet PI en HvB in bijzondere gevallen, met toestemming van de Minister, de inrichting voor een gedeelte van de dag verlaten, zonder dat de uitvoering van de vrijheidsstraf wordt geschorst. Dit gebeurt onder voorwaarden, gesteld door de Minister, en kan te allen tijde worden ingetrokken.¹⁵⁵ Deze regel wordt toegepast om bijvoorbeeld een gedetineerde de ruimte te bieden om werkzaamheden buiten de inrichting te gaan verrichten.¹⁵⁶

Ontvluchting kan leiden tot afwijzing van voorwaardelijke invrijheidsstelling, maar het kan ook leiden tot disciplinaire sancties zodra de gevluchte weer terug is in de inrichting.¹⁵⁷ In artikel 29 wet PI en HvB is opgenomen dat een gedetineerde die zich schuldig maakt aan ontvluchting, na terugkeer in de inrichting voor de maximale toegestane duur in de strafcel wordt opgesloten.¹⁵⁸ Artikel 25 lid 1 wet PI en HvB is in dit geval ook van toepassing, waardoor een combinatie van tuchtstraffen mogelijk is.¹⁵⁹

Op grond van artikel 29 Wetboek van Strafrecht kan de gedetineerde voorwaardelijk in vrijheid worden gesteld, indien een bepaald gedeelte van de straf reeds is uitgezeten en aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Indien de opgelegde strafduur langer dan een jaar is, dan wordt de gedetineerde voorwaardelijk in vrijheid gesteld wanneer hij/zij twee derde van de straf reeds heeft uitgezeten.¹⁶⁰ Andere invrijheidsstellingsmiddelen zijn gratie en amnestie die worden toegepast onder dergelijke voorwaarden.¹⁶¹

Als een gedetineerde 12 maanden straf heeft gehad, dan is het 8 maanden uitzitten en een voorwaardelijke invrijheidsstelling (VI) van 4 maanden. Er wordt op een kaart middels aantekeningen bijgehouden wanneer de gedetineerde de huisregels overtreedt. Hierdoor kan nagegaan worden hoe vaak de gedetineerde zich heeft misdragen. Waar men ook naar kijkt is of de gedetineerde een first offender is.¹⁶²

¹⁵⁵ Artikel 21 wet PI en HvB.

¹⁵⁶ MvT wet PI en HvB 2020 uit strafprocesrechtelijke wet- en regelgeving, p. 286.

¹⁵⁷ Kasdipowidjojo en Esseboom, *SJB* 2020, no. 1.

¹⁵⁸ Artikel 29 wet PI en HvB.

¹⁵⁹ MvT wet PI en HvB 2020 uit strafprocesrechtelijke wet- en regelgeving, p. 287.

¹⁶⁰ Artikel 29 wet PI en HvB.

¹⁶¹ Kasdipowidjojo en Esseboom, *SJB* 2020, no. 1.

¹⁶² Interview P. Pachai, wnd. directeur Centraal Penitentiaire Inrichting, 20 augustus 2023.

In de commissie van voorwaardelijke invrijheidsstelling zitten de inrichtingsdirecteuren, FMZ en de PG als voorzitter. De maatschappelijke werker maakt een rapport welke in commissie verband wordt besproken en behandeld. Als er akkoord wordt bereikt dan gaat de secretaris van de commissie de beschikking opmaken en doorsturen naar de Minister die op zijn beurt toewijst of afwijst.

VI kan worden afgewezen op basis van onder andere veelvuldig recidive, slecht gedrag in de inrichting en aanhouding in de proefperiode.¹⁶³ Als de VI wordt afgewezen kan de gedetineerde op grond van artikel 33 Wetboek van Strafrecht daartegen bezwaar aantekenen bij de strafrechter die zijn vonnis heeft gewezen.¹⁶⁴ Op grond van artikel 27 Wetboek van Strafrecht kan de gedetineerde niet in hoger beroep gaan tegen een beslissing van de kantonrechter.¹⁶⁵

3.3.10 Ordemaatregelen en disciplinaire straffen

Ordemaatregelen kunnen niet geheel of voorwaardelijk worden opgelegd en mogen maximaal twee weken duren, waarna er steeds een verlenging van twee weken mag plaatsvinden. Disciplinaire straffen kunnen wel geheel of voorwaardelijk worden opgelegd en wel wanneer er sprake is van ongewenst gedrag.¹⁶⁶

Indien gedetineerden feiten begaan die in strijd zijn met de veiligheid, orde en rust, kunnen zij op grond van artikel 25 wet PI en HvB één of twee tuchtstraffen opgelegd krijgen.

De tuchtstraffen zijn:¹⁶⁷

- Gescheiden opsluiting in een strafcel gedurende maximaal twee weken.
- Gescheiden opsluiting in een strafcel ten tijde waarop er geen arbeid wordt verricht, voor maximaal twee weken.
- Inhouding op het arbeidsloon tot 50% per maand.
- Beperking van bewegingsvrijheid binnen de inrichting, voor maximaal vier weken.
- Afhouding om gebruik te maken van de kantine, voor maximaal twee weken per maand.

¹⁶³ Interview P. Pachai, wnd. directeur Centraal Penitentiaire Inrichting, 20 augustus 2023.

¹⁶⁴ Artikel 33 Wetboek van Strafrecht.

¹⁶⁵ Artikel 27 Wetboek van Strafrecht.

¹⁶⁶ Kasdipowidjojo en Esseboom, *SJB* 2020, no. 1.

¹⁶⁷ Artikel 25 wet PI en HvB.

Op grond van artikel 25 lid 3 wet PI en HvB is het Korpshoofd het bevoegde orgaan tot het opleggen van bovenstaande tuchtstraffen. Bij het opleggen van een strafmaat dient er een strafmotivering te zijn.¹⁶⁸ De directeur heeft ook de bevoegdheid om tuchtstraffen op te leggen onder de in de wet genoemde voorwaarden.¹⁶⁹

3.3.11 Recht op hoor en beroep

De gedetineerde heeft op grond van artikel 27 wet PI en HvB recht op hoor en wederhoor bij het opgelegd krijgen van tuchtstraffen: alvorens een tuchtstraf wordt opgelegd, dient de gedetineerde te worden gehoord door de strafoplegger. De strafoplegging en de reden van de straf worden schriftelijk medegedeeld aan de gedetineerde. De gedetineerde kan beroep instellen tegen de beslissing van de directeur bij het Korpshoofd en tegen de beslissing van het Korpshoofd bij de Minister. Het beroep kan binnen veertien dagen na mededeling van de beslissing worden ingesteld. De beslissing op het ingestelde beroep dient binnen veertien dagen te geschieden en wel nadat de Minister de CTPI heeft gehoord. De opgelegde straf is ondanks het ingestelde beroep, onmiddellijk uitvoerbaar.¹⁷⁰

3.3.12 Commissie Toezicht Penitentiaire Inrichtingen

In artikel 17 wet PI en HvB is de CTPI opgenomen, die toegang heeft tot de gedetineerden, de PA's en de leiding van de inrichtingen.¹⁷¹ Hierdoor heeft de Commissie een belangrijke signaleringsfunctie die een rol kan vervullen in de ontwikkeling van de penitentiaire regelgeving. Om de Commissie een goede wettelijke basis te geven is een nadere regeling bij staatsbesluit vereist. Zodoende kan de Commissie op adequate wijze haar taak uitoefenen.¹⁷² Er zijn op het moment van schrijven nog geen staatsbesluiten, maar er wordt wel toezicht uitgeoefend.¹⁷³

De CTPI wordt benoemd door de Minister en bestaat uit maximaal vijf leden, waaronder zeker ook een vertegenwoordiger van het Ministerie van Justitie en Politie, één van het Hof van Justitie en één van het Openbaar Ministerie.¹⁷⁴

¹⁶⁸ Kasdipowidjojo en Esseboom, SJB 2020, no. 1.

¹⁶⁹ Artikel 25 wet PI en HvB.

¹⁷⁰ Artikel 27 wet PI en HvB.

¹⁷¹ Artikel 17 wet PI en HvB.

¹⁷² MvT wet PI en HvB 2020 uit strafprocesrechtelijke wet- en regelgeving, p. 285.

¹⁷³ Interview mr. A. Johanns, Voorzitter Commissie Toezicht Penitentiaire Inrichtingen, 17 maart 2023.

¹⁷⁴ Artikel 17 wet PI en HvB.

De Commissie is een toezichthoudend orgaan, dat er op toeziet dat de wet en overige regelingen binnen de inrichtingen op een correcte manier worden uitgevoerd. Verder adviseert de Commissie het Korpshoofd gevraagd en ongevraagd. Gedetineerden en PA's kunnen bij de Commissie aanbellen, indien er klachten zijn over hun bejegening. De klacht dient binnen veertien dagen te worden onderzocht.¹⁷⁵

Uit het interview met de voorzitter van de Commissie, mr. Alida Johannis, is gebleken dat de Commissie operationeel is en werkt met een jaarprogramma. In het jaarprogramma wordt aangegeven wanneer de bezoeken gedaan worden, welke maand, wanneer de gesprekken met de instanties zijn, en de constante adviestaak. De Commissie is reeds een jaar actief en heeft intussen inrichtingen bezocht en gesprekken gehad met Bureau Mensenrechten. Wanneer de inrichtingen worden bezocht, dan worden de situatie en omstandigheden getoetst op datgene wat in de wet staat en op mensenrechten. Dat is in samenhang met het Bureau Mensenrechten, die aan de Commissie aangeeft wat de zorgpunten zijn die organisaties steeds noemen wanneer er wordt gesproken over gedetineerden. In de mensenrechtenrapporten van de Organization of American States en andere mensenrechtenorganisaties staan er dus aandachtspunten voor gedetineerden. Deze aandachtspunten worden door de Commissie meegenomen bij het toezicht.

De inrichtingen die door de Commissie worden gecontroleerd zijn CPI, JOG, PID, PIH, HvB en Opa Doelie. De zes inrichtingen hebben allemaal directeurs die samen met de PA's onder leiding staan van één Korpshoofd. De Commissie moet er toezicht op uitoefenen dat de basisbeginselen opgenomen in de wet PI en HvB worden nageleefd (artikelen 2,3 en 4 wet PI en HvB). Bij het nemen van beslissingen aangaande gedetineerden dient de Minister eerst de Commissie te horen. Bij het inspecteren van de inrichting wordt in de rapportage ook advies gegeven.

In de praktijk heeft de CTPI geconstateerd dat er wel wordt geprobeerd om de inrichtingen schoon te houden, maar dat het hout van onder andere de wc-deuren rot.¹⁷⁶

¹⁷⁵ Artikel 17 wet PI en HvB.

¹⁷⁶ Interview mr. A. Johannis, Voorzitter Commissie Toezicht Penitentiaire Inrichtingen, 17 maart 2023.

De gedetineerden zelf maken de inrichting schoon, maar het sanitaire is een probleem en dat heeft er meer mee te maken dat er onder andere nieuwe toiletpotten moeten worden geplaatst of dat de lekkages moeten worden opgeheven.

Wat er ook speelt is dat er geen waterdruk is. Soms worden de douches weggerukt en dan is er geen geld voor een nieuwe douche. Dat komt meestal door frustratie, een ingewikkeld karakter of andere issues die kunnen spelen in zo een inrichting. De inrichtingen vervallen ook maar kunnen niet geverfd worden, omdat er geen geld daarvoor is. Ook om goeie schoonmaakmiddelen te kopen is er geen geld, waardoor vlekken niet worden verwijderd. Verder is er ook mos groei geconstateerd door de Commissie. Het wordt wel schoongemaakt, maar het is meer het onderhoud dat het laat afweten. Het financieel aspect speelt dus meer een rol. In de keuken probeert men wel om het in stand te houden, maar het kost allemaal geld.

De voorzitter van de CTPI gaf in het interview aan dat zij momenteel bezig zijn met wat onderzoeken in verband met mensenrechten. Eén van de punten daarbij is dat er in één van de inrichtingen geen matrassen aanwezig zijn op de bedden. De leiding van de inrichting en de korpsleiding vinden dat er wel matrassen moeten zijn en dat het eigenlijk onmenselijk is om mensen op een harde ondergrond te laten slapen. Verder vinden zij dat een eventueel veiligheidsrisico niet zo zwaar moet wegen omdat het risico niet zo groot is. De Commissie wil zich dus verdiepen in de vraag of dat niet in strijd is met mensenrechten, om mensen op die manier op te vangen. In één van de inrichtingen is de strafcel helemaal donker. Ook hierbij rijst de vraag of dit niet in strijd is met mensenrechten. Dit zal goed uitgezocht moeten worden door de Commissie. Uiteindelijk zal er dan een advies volgen naar de Minister.¹⁷⁷

3.4 Conclusie

Het gevangenisstelsel dient zich in de eerste plaats te richten op heropvoeding en reclassering. Volgens het resocialisatieplan dient er sprake te zijn van ondersteuning in infrastructuur, regiemdifferentiatie, onderwijs, psychosociale begeleiding, toezicht, evaluatie en de nazorg.

Artikel 19 lid 2 wet PI en HvB omvat het fundament voor differentiatie welke is gericht op resocialisatie en de terugkeer van de gedetineerden in de maatschappij. Uitgaande van het

¹⁷⁷ Interview mr. A. Johanns, Voorzitter Commissie Toezicht Penitentiaire Inrichtingen, 17 maart 2023.

bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de internationale regels die onder andere aangeven dat onveroordeelden, jongeren of vrouwen gescheiden dienen te worden opgenomen en dat de inrichtingen zo rein mogelijk dienen te worden gehouden wel zijn opgenomen in nationale wetgeving. De intentie in de wet PI en HvB is wel gericht op resocialisatie.

Er wordt volgens de wet ontwikkeling, ontspanning en arbeidstherapie gegeven. Echter mist er een regeling waarin is opgenomen dat gedetineerden bij de opname in de inrichting op de hoogte worden gesteld van hun rechten. Een gedetineerde zou niets hebben aan diens rechten als die niet op de hoogte is daarvan. Verder is nergens aangegeven wat het gevolg zou zijn indien het resocialisatieplan niet wordt uitgevoerd of indien andere regels uit de wet PI en HvB niet worden nageleefd door de Staat. Doordat er op nationaal niveau geen consequentie is verbonden aan het niet naleven van de wet of het resocialisatieplan, kan niet gezegd worden dat de rechtspositie van gedetineerden met betrekking tot resocialisatie in Suriname gegarandeerd is. Integendeel schept dit rechtsonzekerheid bij de gedetineerden.

Op grond van artikel 20 wet PI en HvB gaat de gedetineerde bij een afwijzende beslissing over afzondering bij hetzelfde orgaan bezwaar instellen die heeft afgewezen. Dat wil dus zeggen dat de directeur over zijn eigen beslissing zal oordelen. Het zou handiger zijn als de gedetineerde bij een ander orgaan zijn bezwaar kon instellen, zodat die een eerlijke en objectieve beslissing kan nemen. Hiermee zou de gedetineerde meer rechtszekerheid en rechtsbescherming hebben.

Gedetineerden verdienen slechts SRD 2,40 per dag, wat veel te weinig is om toiletartikelen te kopen, erger nog om te sparen voor als zij vrijkomen. Op grond van artikel 38 lid 2 wet PI en HvB kan de rekening voor opname van de gedetineerde in een ziekeninrichting worden opgebracht voor de Staat of voor de gedetineerde zelf. De medische kosten van gedetineerden zouden door de Staat bekostigd moeten worden. Onderhoud en sanitair binnen de inrichtingen kunnen helaas ook niet optimaal geschieden vanwege een tekort aan financiële middelen. Verder heeft de CTPI een adviserende rol, hetgeen nog geen zekerheid geeft dat de adviezen opgevolgd zullen worden.

4 Resocialisatie in de praktijk

Delinquenten keren regelmatig uit detentie terug in de Surinaamse samenleving en zitten vaak zonder werk en soms zonder vaste verblijfplaats. Uit recidivecijfers blijkt dat het de overheid niet optimaal lukt om een soepele overgang te creëren van detentie naar de samenleving. Het Onderdirectoraat Forensische Zorg en het Korps Penitentiaire Ambtenaren zijn belast met de uitvoering van resocialisatie activiteiten.¹⁷⁸ Het algemeen doel van het resocialisatieplan is het garanderen van rechtsbescherming en adequate veiligheid voor de gehele Surinaamse samenleving. Het specifiek doel is het verminderen van de recidivecijfers en het bevorderen van de re-integratie van ex-delinquenten in de maatschappij.¹⁷⁹

In dit hoofdstuk is, met toestemming van de Minister van Justitie en Politie, middels interviews en rondleidingen binnen de penitentiaire inrichtingen nagegaan in hoeverre de regels met betrekking tot resocialisatie worden nageleefd in de praktijk. Er zijn interviews afgenomen van het Korpsshoofd, de 4 directeurs van de verschillende inrichtingen, het onderdirectoraat van FMZ, de voorzitter van de CTPI en 55 gedetineerden uit de verschillende inrichtingen. Bij het Korpsshoofd en de 4 directeurs van de inrichtingen is nagegaan in hoeverre de regels met betrekking tot resocialisatie zoals opgenomen in de wet PI en HvB worden nageleefd in de praktijk.

Er zijn rondleidingen gedaan in CPI, PID, HvB, PIH en JOG en er is gelet op resocialisatie activiteiten en de leefomstandigheden aangaande de rechtspositie van de gedetineerden. Er wordt bij de mannen veel aan arbeidstherapie gedaan. In alle inrichtingen zijn er gedetineerden aangetroffen met sigaretten en een aansteker in de hand. Er is in de inrichtingen geen differentiatie, dus worden alle gedetineerden (geestelijk gestoorden, drugsverslaafden, recidivisten en first offenders) in dezelfde inrichting geplaatst. Verder zijn er wel telefoons in de inrichtingen aanwezig, maar die werken niet.¹⁸⁰

¹⁷⁸ Ministerie van Justitie en Politie, Nationaal Resocialisatieplan 2020, p. 5.

¹⁷⁹ Ministerie van Justitie en Politie, Nationaal Resocialisatieplan 2020, p. 7.

¹⁸⁰ Rondleidingen PID, CPI, HvB, JOG en Hazard.

Er zijn ook interviews afgenomen van het onderdirectoraat van FMZ en de voorzitter van de CTPI om na te gaan wat de standpunten en eigen ervaringen van de twee belangrijke instanties zijn aangaande de rechtspositie en resocialisatie van gedetineerden in de praktijk.

4.1 Visie van de waarnemend Korpshoofd Penitentiaire Ambtenaren

Er wordt conform de wet een resocialisatieplan uitgeschreven, welke reeds twee keer is herzien en herschreven, maar vanwege een tekort aan financiële middelen kan het resocialisatieplan niet optimaal worden uitgevoerd. Wat men wel doet in de strafinrichting is dat de gedetineerden 's morgens om 5u al moeten opstaan, hun kamer opruimen, in bad gaan en daarna naar het werk. Degenen die moeten koken gaan naar de keuken onder toezicht. Anderen gaan naar de bakkerij om brood te bakken zodat men kan eten. 7u 's morgens komen de mannen dus op appel en dan worden ze verdeeld in het werk. Er zijn ook bouwploegen die buiten werken. Er zijn huizen gebouwd en afgeleverd aan mensen. Ze gaan ook naar de tuin om te planten. De oogst wordt gebruikt voor de keuken en voor verkoop. Er is ook een technische afdeling, waar er aan auto montage wordt gedaan. Verder worden er ook souvenirs gemaakt en de inrichtingen hebben ook een carwash onder toezicht van PA's. Dit is allemaal resocialisatie, maar één deel van de resocialisatie is het creëren van de randvoorwaarden en dat mist er. De gebouwen zijn ook verouderd.

Nog een deel van het resocialisatieplan is onderwijs, maar er is voor volwassen gedetineerden geen onderwijs. Vroeger was er een bigi sma skoro die goed werkte, maar nu niet meer. Gedetineerden die helemaal niet konden schrijven, leerden hun naam schrijven en schreven brieven naar hun gezinnen.

Op last van de PG kan een arrestant wegens omstandigheden worden ingesloten in een inrichting. Er kan bijvoorbeeld sprake zijn van een vluchtgevaarlijke (momenteel lopen er een paar cases). Of het kan ook zo zijn dat er in HvB een comparant van zo een arrestant is, dan kunnen de twee comparanten niet in dezelfde inrichting worden geplaatst, omdat het anders voor hun gemakkelijk wordt om berichten over te brengen naar elkaar.¹⁸¹

¹⁸¹ Interview J. Panè- Alfaisi MPA, wnd. Korpshoofd KPA, 17 augustus 2023.

Verder zijn er in het HvB ook een aantal veroordeelden, omdat er wekelijks 20 arrestanten vanuit de politie cellenhuizen binnen komen, maar elke inrichting neemt wekelijks maar 5 op. Dit omdat er plaats gemaakt moet worden voor de mensen. Ze blijven voorlopig dus in het HvB, waardoor er zo een ophoping ontstaat.

De bestemming van HvB is niet voor resocialisatie, maar op een verkapte manier probeert men in HvB een beetje aan resocialisatie te doen, wat eigenlijk niet mag, vanwege de bestemming van de inrichting. Als er meer plek was binnen de inrichtingen, zouden de veroordeelden niet in het HvB hoeven te blijven en zouden zij verdeeld worden over de drie inrichtingen. De kinderen blijven in het CPI, waar ook volwassen gedetineerden verblijven. Er is geen gebouw om de kinderen te accommoderen.¹⁸²

4.2 Resocialisatie in Centraal Penitentiaire Inrichting

Er is middels een interview van de waarnemend directeur van CPI, dhr. P. Pachai, nagegaan of de regels met betrekking tot resocialisatie worden nageleefd in de praktijk. Uit het interview kwam ook zijn visie tot uiting.

In CPI waren er op het moment van schrijven 326 gedetineerden, waarvan 26 jeugdigen en 300 volwassenen (mannen en vrouwen). Voor de 300 volwassenen is er maar één maatschappelijk werker, terwijl er volgens het resocialisatieplan zoveel mogelijk mensen ingezet zouden moeten worden. Voor werkzaamheden buiten de inrichting is er geen vervoer, dus is de inrichting afhankelijk van vervoer van buiten.

Voor het uitvoeren van het resocialisatieplan zijn er deskundigen nodig op het gebied van onder andere landbouw, las en automontage, maar die zijn er niet. CPI zet daarom PA's in, die wat kennis hebben met name op de landbouwafdeling, tuinbouwafdeling, elektra afdeling, bij houtbewerking et cetera, zodat zij op hun manier wat kennis kunnen overdragen aan gedetineerden.¹⁸³

¹⁸² Interview J. Panè- Alfaisi MPA, wnd. Korpschef KPA, 17 augustus 2023.

¹⁸³ Interview P. Pachai, wnd. directeur Centraal Penitentiaire Inrichting, 20 augustus 2023.

Om de resocialisatie activiteiten te ontplooien zijn er een aantal schakels nodig, maar de ketting is net zo sterk zoals de zwakste schakel. CPI mag over de beste mensen beschikken, maar als er geen vervoer of geschikte ruimte is waar de mensen hun activiteiten kunnen ontplooien dan heeft het geen zin. Hierbij speelt een tekort aan financiële middelen een grote rol. In het kader van resocialisatie zouden de gedetineerden een goede scholing moeten krijgen met aan het eind van de rit een certificaat, maar omdat het niet op dat niveau gebeurt kan er ook geen certificaat worden gegeven.

Binnen de inrichting wordt er slechts aan jeugdigen onderwijs gegeven. Bij de mannelijke gedetineerden wordt er veel aan arbeidstherapie gedaan. De afdelingen waar zij werken zijn de keuken, bakkerij, landbouw, boerderij, de technische dienst waar elektra is ondergebracht, lasserie, automontage en houtbewerking waar de gedetineerden allemaal werken. Daarnaast is er op elke afdeling een vaste corveeër. Bij opname wordt naast andere persoonlijke gegevens van de gedetineerde ook nagegaan welk beroep de gedetineerde uitoefende buiten de inrichting. Aan de hand daarvan wordt de gedetineerde dan op een voor hem geschikte afdeling geplaatst. De vrouwen doen meer aan huisnijverheid. Ze hebben een klein tuintje en een stikkamer, maar ze hebben geen keuken. Verder hebben zij ook wel recreatie en toegang tot sport, maar de heren hebben veel meer activiteiten.¹⁸⁴

Toen CPI 61 jaar geleden werd gebouwd had men niet gedacht aan het bouwen van toiletten in de kamers van de gedetineerden. Gedetineerden maken in de avond gebruik van een ton om hun behoeften te doen.

Om nu toiletten te zetten op de kamers zou er helemaal opnieuw een investering gedaan moeten worden, buizen zullen allemaal opnieuw moeten worden aangelegd. Men moet het gaan moderniseren, en hier speelt een tekort aan financiële middelen ook een rol. Alleen voor overdag als de kamers open zijn, zijn er toiletten beschikbaar bij de woonblokken dichtbij de badkamers. Al deze zaken zouden dus in orde moeten zijn om het resocialisatieplan op een betere en adequate manier te kunnen uitvoeren.¹⁸⁵

¹⁸⁴ Interview P. Pachai, wnd. directeur Centraal Penitentiaire Inrichting, 20 augustus 2023.

¹⁸⁵ Interview J. Panè- Alfaisi MPA, wnd. Korpschoofd KPA, 17 augustus 2023.

Er worden in CPI wekelijks 5 gedetineerden opgenomen, gevisiteerd en er wordt een kaart opgemaakt. Er wordt 1 gedetineerde per kamer geplaatst, dus eenieder heeft zijn eigen kleine ruimte van ongeveer 2 bij 2 meter met elk een houten bed om te slapen. Vroeger waren er geen matrassen toegestaan, maar nu wordt het toegelaten dat de gedetineerde zelf een dun matras van 10 cm mag plaatsen. Degene die geen matras kunnen aanschaffen slapen dan zonder. Dit heeft te maken met brandgevaar.

CPI heeft ook een poli en een ziekenzaal, maar geen gediplomeerde verpleegkundigen. Er zijn wel PA's die affiniteit hebben en on the job worden getraind. De gestichtsarts komt zeker één keer per week binnen voor het verlenen van consulten aan gedetineerden. De uitgeschreven recepten worden verzilverd bij de overheidsapotheken. Soms lukt het verzilveren niet, dan wordt er een beroep gedaan op de familie die het geld wel heeft om de medicijnen te permitteren. De meeste specialisten accepteren geen garantie brieven van de overheid meer. Enkele gedetineerden hebben wel een eigen verzekering, maar de meesten niet. De inrichting heeft ook geen psychiater, terwijl er heel wat jongens zijn die de begeleiding nodig hebben. Sommigen moeten eigenlijk in een speciale inrichting, maar dat is er helaas ook niet, wat vaak genoeg ligt aan de verzekering. Bij bepaalde gedetineerden wordt in het vonnis opgenomen dat de persoon psychiatrische begeleiding moet krijgen, maar omdat de samenwerking met het Psychiatrisch Centrum Suriname (PCS) heel stroef is lukt dat niet.

Op het moment van schrijven zijn er tien arrestanten op de vrouwenafdeling en 8 op de mannenafdeling. De arrestanten krijgen wel een aparte behandeling en doen niet mee aan resocialisatie. Er komt regelmatig een psycholoog in de inrichting en als gemerkt wordt dat een arrestant de begeleiding van een psycholoog nodig heeft dan wordt die wel doorgestuurd naar de psycholoog. Ook als de arrestant behoefte heeft om de maatschappelijke werker te spreken wordt toestemming verleend. Alleen als het gaat om werkzaamheden dan worden ze niet ingezet. Maar soms kan het zo zijn dat een arrestant al heel lang in de inrichting is (rond een jaar) en degene heeft een goed gedrag, dan wordt zo een arrestant wel ingezet met diens toestemming. Dit terwijl de veroordeelden wel verplicht zijn te werken, behalve als ze ziek zijn.¹⁸⁶

¹⁸⁶ Interview P. Pachai, wnd. directeur Centraal Penitentiaire Inrichting, 20 augustus 2023.

Bij de rondleiding in CPI is gebleken dat men veel aan arbeidstherapie probeert te doen, maar meer op de mannenafdeling. CPI is de enige inrichting met een ziekenboek, dus worden alle gedetineerden die geestelijk gestoord zijn of die een chronische ziekte hebben in CPI geplaatst. Op de poli worden er ook psychisch gestoorde behandeld. Op de vrouwenafdeling zijn er weinig activiteiten en de kamers zijn heel donker. Vrouwen en kinderen worden op hetzelfde terrein als mannen geplaatst binnen CPI. Tijdens de rondleiding in CPI werd aangegeven dat zij zwaar onderbezet zijn en dat soms één PA alle afdelingen moet beheren.¹⁸⁷

Uit het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat het resocialisatieplan niet optimaal kan worden uitgevoerd vanwege een tekort aan financiële middelen, onderbezetting van PA's en maatschappelijke werkers, geen vervoer om gedetineerden te vervoeren, geen deskundigen om het plan uit te voeren, geen opleidingen, geen goede slaapgelegenheid en de vrouwen hebben weinig tot geen activiteiten. De rechtspositie van de gedetineerden met betrekking tot resocialisatie is hierdoor niet gegarandeerd en kan gezegd worden dat de regels met betrekking tot resocialisatie niet optimaal worden nageleefd in het CPI.

4.3 Resocialisatie in het Jeugd Opvoedingsgesticht

Er is middels een interview van de waarnemend directeur van JOG, dhr. P. Pachai, nagegaan of de regels met betrekking tot resocialisatie worden nageleefd in de praktijk. Uit het interview kwam ook zijn visie tot uiting.

Vanaf 1980 worden kinderen (jongens) in het JOG ondergebracht op het terrein van CPI. De bouw van het Jeugd Correctie Centrum (JCC) is begonnen in 2008 en men is op den duur gestopt. De pupillen worden elke ochtend overgebracht naar het JCC voor onderwijs en sportactiviteiten. Rond 1u in de middag worden ze teruggebracht in het JOG. Dan krijgen ze hun warme maaltijd, ze gaan op kamer en moeten tot 4u in de middag verplicht uitrusten, waarna de kamers weer worden open gemaakt. Hierna hebben ze hun dagelijkse activiteiten, een beetje sporten en om half 7 in de avond gaan ze weer op de kamer.¹⁸⁸

¹⁸⁷ Rondleiding Centrale Penitentiaire Inrichting, 18 oktober 2023.

¹⁸⁸ Interview P. Pachai, wnd. directeur Centraal Penitentiaire Inrichting, 20 augustus 2023.

De directeur van CPI ziet liever gister dan morgen dat de pupillen worden overgeplaatst naar het JCC, maar de verblijfsafdelingen behoeven nog heel veel werk. Het JCC heeft momenteel een sportveld, leslokalen en vaktechnische lokalen. Als het verblijf in orde is, kunnen de pupillen allemaal overgeplaatst worden. Er zouden daar jongens en meisjes worden ondergebracht. De meisjes worden op het moment van schrijven ondergebracht met de volwassen vrouwen. Op de mannelijke jeugdafdeling kunnen maximaal 35 pupillen worden opgenomen. Omdat JOG op een bepaald moment vol zat zijn 9 van de jongens in vrijheid gesteld, middels een brandbrief naar de PG. Dit om plek te maken voor nieuw veroordeelde pupillen.¹⁸⁹

Tijdens de rondleiding in het JOG bleek dat vele pupillen in de ochtend in de inrichting waren, en bij de vraag waarom zij geen onderwijs hebben, werd aangegeven dat er alleen op lbo-niveau onderwijs wordt gegeven, dus krijgen degenen lager of hoger dan dat niveau geen onderwijs. Een groep keek naar televisie, anderen liepen rond en een deel was aan het voetballen.¹⁹⁰

Uit het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat het resocialisatieplan niet optimaal kan worden uitgevoerd, omdat er maar op 1 niveau onderwijs wordt verzorgd en er is geen goede opvang voor de pupillen. De rechtspositie van de jeugdige gedetineerden met betrekking tot resocialisatie is hierdoor niet gegarandeerd en kan gezegd worden dat de regels met betrekking tot resocialisatie niet optimaal worden nageleefd in het JOG.

4.4 Resocialisatie in Penitentiaire Inrichting Duisburglaan

Er is middels een interview van de waarnemend directeur van PID, mw. M. Boerleider, nagegaan of de regels met betrekking tot resocialisatie worden nageleefd in de praktijk. Uit het interview kwam ook haar visie tot uiting.

PID heeft een maximale capaciteit van 228 en er waren op het moment van schrijven 198 gedetineerden, waarbij er 3 mensen op een kamer zijn. Er zijn 3 bedden in elke kamer. PID heeft ook geen toiletten op de kamers dus wordt er in de avond gebruik gemaakt van een ton.¹⁹¹

¹⁸⁹ Interview P. Pachai, wnd. directeur Centraal Penitentiaire Inrichting, 20 augustus 2023.

¹⁹⁰ Rondleiding Jeugd Opvoedingsgesticht, 18 oktober 2023.

¹⁹¹ Interview M. Boerleider, wnd. directeur Penitentiaire Inrichting Duisburglaan, 21 augustus 2023.

De gedetineerden krijgen de ruimte om een matras van buiten te halen tot een dikte van max 10 cm.

Het resocialisatieplan is wel verplicht gesteld in de wet, maar er zijn enkele randvoorwaarden die in orde gemaakt zouden moeten worden om zo een resocialisatieplan volledig uit te voeren. Er worden wel resocialisatie activiteiten ontplooid, maar de actoren die met de nazorg bezig moeten zijn, zoals het onder directoraat forensische zorg, moeten het één en ander nog doen om het resocialisatieplan zoals het wordt aangegeven uit te voeren. Tot en met 2013 was het recidivepercentage rond de 50 %.

Gekeken naar de resocialisatie activiteiten die de gedetineerden in PID ontplooiën, dan hebben ze min of meer een prima gedrag. Ze werken, participeren aan therapie activiteiten, sporten, maken souvenirs, doen vaktechnische dingen, en een aantal werken buiten. Maar het schort waarschijnlijk wanneer de gedetineerden vrij komen en het vervolgtraject hebben in de samenleving, dus bij de nazorg. Binnen de inrichting participeren de gedetineerden in voldoende mate aan resocialisatie activiteiten. Het gaat dan meer om arbeidstherapie. Er is geen onderwijs, terwijl dit wel in onze wetgeving voorkomt.

Momenteel is er een gedetineerde die een vonnis heeft waarbij hij zijn studie moet afronden. Er wordt ervoor gezorgd dat de gedetineerde wordt gebracht naar school en de nodige bewaking krijgt en dat de veiligheid wordt gegarandeerd voor de samenleving. In 2018 werd er nog onderwijs verzorgd in de inrichting, maar dan aan de mensen die een heel laag onderwijsniveau hadden. Maar op hoger niveau werd er geen onderwijs verzorgd.

Binnen PID zouden alleen veroordeelden moeten zijn, maar op last van de PG worden er ook specifieke arrestanten ondergebracht in de inrichting. Op het moment van schrijven zijn er 7 arrestanten in de inrichting, die niet dezelfde behandeling krijgen als de veroordeelden. Ze worden wel gelucht, maar ze krijgen een arrestanten behandeling en doen niet aan arbeidstherapie.¹⁹²

¹⁹² Interview M. Boerleider, wnd. directeur Penitentiare Inrichting Duisburglaan, 21 augustus 2023.

Bij de rondleiding in het PID is gebleken dat men veel aan arbeidstherapie probeert te doen. Tijdens de rondleiding waren vele gedetineerden aan het sporten, luchten en babbelen tijdens werkuren.¹⁹³ Ook in PID werd aangegeven dat zij zwaar onderbezet zijn en dat het camerasysteem het niet doet. Er is in de inrichtingen vaker sprake van hand en spandiensten door PA's.¹⁹⁴ Op het moment van schrijven zijn er de afgelopen drie maanden in PID 33 gevallen geweest waarbij er mobiele telefoons zijn gevonden en 26 gevallen waarbij er marihuana is gevonden bij gedetineerden.¹⁹⁵

Uit het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat het resocialisatieplan niet optimaal kan worden uitgevoerd, vanwege gebrek aan nazorg, geen onderwijs, zware onderbezetting en camerasystemen die het niet doen. Hiermee is de rechtspositie van gedetineerden met betrekking tot resocialisatie niet gegarandeerd en kan gezegd worden dat de regels met betrekking tot resocialisatie niet optimaal worden nageleefd in het PID.

4.5 Resocialisatie in Nieuw Huis van Bewaring

Er is middels een interview van de waarnemend directeur van nieuw HvB, dhr. I. Molai, nagegaan of de regels met betrekking tot resocialisatie worden nageleefd in de praktijk. Uit het interview kwam ook zijn visie tot uiting.

HvB heeft op het moment van schrijven 194 mensen, waarvan 95 veroordeelden, 81 arrestanten en 18 veroordeelden in hoger beroep. Volgens de directeur van HvB gaat het uitvoeren van het resocialisatieplan moeilijk vanwege een tekort aan financiële middelen, geen goede coördinatie, gebrek aan richtig werken en geen goed overleg. Het resocialisatieplan heeft het onder andere over kennisontwikkeling en onderwijs, maar die faciliteiten en de mensen zijn er niet. Bij HvB is het proces anders dan overige inrichtingen. Er is namelijk geen keuken of bakkerij, dus voeding wordt geleverd vanuit CPI.¹⁹⁶

¹⁹³ Rondleiding Penitentiaire Inrichting Duisburglaan, 19 oktober 2023.

¹⁹⁴ Gesprek S. Bhagwandien, Coördinator gedetineerde zaken, 23 oktober 2023.

¹⁹⁵ Statistieken gevangeniswezen, derde kwartaal 2023.

¹⁹⁶ Interview I. Molai, wnd. directeur Nieuw Huis van Bewaring, 22 augustus 2023.

Veroordeelden die in hoger beroep zijn worden wel ingezet om te werken. Zij krijgen werk binnen de muren en doen aan landbouw, veeteelt, technische zaken, het maken van bankjes et cetera. HvB probeert het arbeidsproces binnen de inrichting voor hen te creëren zodat ze bezig zijn. Binnen de inrichting kunnen zij hun kamer, het gebouw, het terrein en de tuin schoon maken. Veel kan men niet doen, gezien het feit dat HvB beperkt is qua ruimte en accommodatie. Als er een gedetineerde bijvoorbeeld op de montage afdeling heeft gewerkt en daarna naar een andere inrichting gaat dan is aan zo iemand al richting gegeven en is het gemakkelijker voor hem om zich aan te passen. HvB doet dus aan het begin al de eerste stap in het resocialisatieproces.

Er zijn ook vluchtgevaarlijke jongens en moeilijk handelbare psychisch gestoorden, die binnen blijven. Zo iemand moet zijn kamer of de gang onderhouden. Anderen mogen helemaal niet eruit, dus die blijven op de kamer.¹⁹⁷

HvB zit momenteel met twee gevallen waarbij in hun vonnis is opgenomen dat zij gedurende hun gehele detentie van een jaar moeten worden ondergebracht in PCS. Maar PCS is van mening dat de gedetineerden zonder verzekering niet opgenomen kunnen worden. Deze gedetineerden blijven dan gewoon in de inrichting. Dit kan een gevaar zijn voor de rest van de gedetineerden.¹⁹⁸

De PA's met bepaalde inzichten zijn vaak bereid om de gedetineerden één en ander aan te leren, wat de Staat dus niks kost. HvB probeert zelf te verdienen om de nodige equipments aan te schaffen. De leiding komt zelf in voor onder andere het wagenpark door buiten te gaan werken en één en ander te verkopen. Ook uit de opbrengsten van de kantine. Er is wel progressie te zien bij de mensen, vooral als het gaat om de technische zaken, maar het gaat verkeerd bij de nazorg. Er zijn geen organisaties die deze mensen willen opvangen. De stigmatisering speelt ook een grote rol. De recidive cijfers zijn hoog binnen de inrichting.

In HvB gaan de kamerlichten om 5u 's morgens al aan en om half 7 's morgens moeten de gedetineerden gebaad ready staan om brood te halen. Maar de inrichting kan hier geen continuïteit aan geven, omdat ze zwaar onderbezet zijn. Soms wordt de inrichting met maar 6 PA's gedraaid, terwijl het team uit 9 man moet bestaan.¹⁹⁹

¹⁹⁷ Interview I. Molai, wnd. directeur Nieuw Huis van Bewaring, 22 augustus 2023.

¹⁹⁸ Interview P. Pachai, wnd. directeur Centraal Penitentiaire Inrichting, 20 augustus 2023.

¹⁹⁹ Interview I. Molai, wnd. directeur Nieuw Huis van Bewaring, 22 augustus 2023.

De gedetineerden worden ingezet voor arbeidstherapie. Er worden maximaal 6 en minimaal 3 mensen per kamer geplaatst. HvB is een instroom van arrestanten vanuit de cellenhuizen. Er worden wekelijks maar 10 tot 15 mannen naar de andere inrichtingen gestuurd, waardoor HvB overhoop zit met zowel veroordeelden als arrestanten.

Er wordt aan de familie van gedetineerden gevraagd om voor de ziekte kosten van de gedetineerden op te draaien, terwijl dit door de Staat zou moeten worden verleend. De Staat zou moeten zorgen voor zeker 5 meest belangrijke dingen: goede slaapgelegenheid, voeding, gezondheidszorg, communicatie en hygiëne, maar er wordt heel weinig tot helemaal niet geïnvesteerd in het gevangeniswezen. Gedetineerden moeten ook goed gekleed zijn, maar daar moet de Staat voor zorgen, wat niet lukt. Ze komen uit de gevangenis en worden nog erger. Het is ook onmogelijk om met 2 maatschappelijke werkers een sterkte van 200 man af te handelen. Verder beschikt HvB ook niet over een psycholoog. De inrichting beschikt zelfs niet over paracetamol.²⁰⁰

Bij de rondleiding in HvB is gebleken dat men aan arbeidstherapie probeert te doen, maar vanwege onvoldoende ruimte kan men niet veel doen. HvB is eigenlijk bestemd voor arrestanten en heeft daarom ook een ander proces dan overige inrichtingen. Maar er zijn meer veroordeelden in de inrichting dan arrestanten, waardoor men toch een beetje aan resocialisatie probeert te doen middels arbeidstherapie, maar dat lukt niet optimaal, vanwege onvoldoende ruimte en een tekort aan financiële middelen. Verder zijn er ook onhandelbare psychisch gestoorden in HvB.²⁰¹

Uit bovenstaande kan geconcludeerd worden dat het resocialisatieplan ook niet in HvB optimaal kan worden uitgevoerd, vanwege onvoldoende ruimte, onvoldoende financiële middelen, geen onderwijs, geen differentiatie, onderbezetting, tekort aan middelen, geen medische verzekering en geen goede slaapgelegenheid. Hiermee is de rechtspositie van gedetineerden met betrekking tot resocialisatie niet gegarandeerd en kan gezegd worden dat de regels met betrekking tot resocialisatie niet optimaal worden nageleefd in het HvB.

²⁰⁰ Interview I. Molai, wnd. directeur Nieuw Huis van Bewaring, 22 augustus 2023.

²⁰¹ Rondleiding nieuw Huis van Bewaring, 22 augustus 2023.

4.6 Resocialisatie in Penitentiaire Inrichting Hazard

Er is middels een interview van de waarnemend directeur van PIH, dhr. C. Shiwlal en waarnemend onderdirecteur, dhr. J. Berggraaf, nagegaan of de regels met betrekking tot resocialisatie worden nageleefd in de praktijk. Uit het interview kwam ook hun visie tot uiting.

PIH heeft een capaciteit tot 96, maar sedert vorig jaar hebben zij niet meer dan 65 gedetineerden opgenomen, waarbij max 3 personen op een kamer blijven. De gedetineerden mogen van buiten een matras met een maximale dikte van 10 cm laten komen als ze dat willen. Het levert wel een gevaar (ontvlambaar) en kan door hun worden gebruikt om zaken in te verschuilen (telefoons, messen et cetera). Maar als de mogelijkheid er niet is en de gedetineerden slapen op een houten bed, dan kunnen zij rugklachten krijgen. Dekens mogen ze ook wel hebben. Om het resocialisatieplan uit te voeren zijn er zowel financiële als andere ondersteunende middelen nodig, welke heel weinig worden vrijgemaakt.

Niet alleen de penitentiaire inrichtingen zijn verantwoordelijk, maar ook al de andere organisaties die betrokken zijn bij het ministerie zoals FMZ, psychologen, psychiaters et cetera.²⁰² De samenwerking onderling is niet optimaal. Psychiatrie is op het moment van schrijven komen weg te vallen, terwijl het een heel belangrijk aspect is voor de uitvoering van het resocialisatieplan. Dus nog niet alle actoren zijn aanwezig om het plan in zijn volledigheid uit te voeren.²⁰³

De ligging van de inrichting speelt ook een rol, omdat het ver is van met name het centrale punt van PCS, FMZ en psychologen welke in Paramaribo zijn.²⁰⁴ FMZ is wel permanent vertegenwoordigd in PIH door een maatschappelijke werker, bij wie de gedetineerden terecht kunnen. De psycholoog komt voor een weekend per maand om te werken voor zover het lukt. Af en toe slaan zij een maandje over. Het is dus niet optimaal vanwege de bereikbaarheid van de diensten. Betalingen spelen ook een rol, want zolang de betaling op tijd geschiedt is de dienst continu aanwezig.²⁰⁵

²⁰² Interview C. Shiwlal, wnd. directeur Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.

²⁰³ Interview J. Berggraaf, wnd. onderdirecteur Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.

²⁰⁴ Interview C. Shiwlal, wnd. directeur Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.

²⁰⁵ Interview J. Berggraaf, wnd. onderdirecteur Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.

PIH heeft een gestichtsarts die altijd bereikbaar is en het streekziekenhuis te Nickerie accepteert nog garantie brieven. Jeugd Tand Verzorging accepteert geen garantie brieven meer dus moet de gedetineerde zelf inkomen met het geld, maar soms heeft de gedetineerde geen geld en moet de leiding voorschieten uit een lege kas. De leiding wil graag dat de gedetineerden de nodige voorzieningen krijgen, anders zitten zij met de problemen.

PIH heeft een dagprogramma welke begint om 6u 's morgens, waarbij de gedetineerden de ruimte krijgen om zich te reinigen, ze krijgen een broodmaaltijd en dan begint de dag. Er is een arbeidstherapie lijst en er wordt gekeken naar strafduur, gedrag en de kundigheid van de gedetineerden. Er is een afdeling technische dienst, boerderij, tuinen, runderteelt, onderhoudsgebouwen, terreinen, de keuken en er zijn corveeërs die worden ingedeeld op de verschillende afdelingen.²⁰⁶ En als er aanvragen zijn voor buiten werkzaamheden (particulieren) dan worden er werkploegen gevormd en uitgestuurd om die werkzaamheden te verrichten. Op het moment van schrijven wordt er gewerkt te politie post Waldek om een jeugd cellenhuis te bouwen.²⁰⁷

Er wordt bij PIH ook aan sport en spel gedaan. Middels *family day* probeert men de familie, vrienden en kennissen dichterbij te brengen bij de gedetineerde.²⁰⁸

Er is geen educatie, maar er is wel toegang tot een bibliotheek, waar de gedetineerden aan kennis verrijking kunnen doen, maar niet alle gedetineerden kunnen lezen. Verder is er ook toegang tot programma's op de televisie en radio.²⁰⁹ De bigi sma skoro is al een poos weggefallen en dit heeft te maken met de samenwerking tussen het Ministerie van Onderwijs en het Ministerie van Justitie en Politie.²¹⁰ Er zijn gepensioneerde onderwijzers die bereid zijn om in de inrichting te werken, maar dan moeten deze mensen persoonlijk aangetrokken worden, en daar spelen de financiële middelen weer een rol.²¹¹

²⁰⁶ Interview C. Shiwlal, wnd. directeur Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.

²⁰⁷ Interview J. Berggraaf, wnd. onderdirecteur Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.

²⁰⁸ Interview C. Shiwlal, wnd. directeur Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.

²⁰⁹ Interview J. Berggraaf, wnd. onderdirecteur Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.

²¹⁰ Interview C. Shiwlal, wnd. directeur Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.

²¹¹ Interview J. Berggraaf, wnd. onderdirecteur Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.

Een belangrijk onderdeel van het resocialisatieproces binnen PIH is dat zij samen met FMZ de gedetineerden laten reflecteren door middel van een presentatie en een training (zelfreflectie). Het hoofddoel hiervan is gedragsverandering, waardoor de gedetineerden zich ervan bewust worden dat zij hun gedrag moet aanpassen. De trainingen dragen ook bij aan het gedrag van de PA's die veel op het veld bezig zijn en dagelijks communiceren met de gedetineerden.²¹² De laatste training werd vorig jaar verzorgd. Op het moment van schrijven is FMZ bezig met het schooltassen project (wordt jaarlijks gedaan), waarbij kinderen van de gedetineerden die het moeilijk hebben in aanmerking kunnen komen voor een schooltas compleet met spullen.

Vorig jaar had de PIH totaal 46 recidivisten, waarvan 11 met een tweede straf, 10 met een derde straf, 7 met een vierde straf, 3 met een vijfde straf, 5 met een zesde straf, 2 met een zevende straf, 2 met een achtste straf, 2 met een negende straf, 1 met een elfde straf en 3 boven de elfde keer in de inrichting waren.²¹³ Het hoofddoel van resocialisatie is vermindering van recidive en de gedetineerde helpen om een positieve bijdrage te leveren aan de maatschappij. Daar is er nog veel werk aan te doen, omdat dat gedeelte van het werk, dus de opvang na het uitzitten van de straf (reclassering), gedaan moet worden door al de belangrijke actoren (geestelijken, familie, FMZ) zodat de gedetineerden niet terugvallen. Ook bij de PIH zijn er geen toiletten op de kamers, maar tonnen.²¹⁴

Bij de rondleiding in de PIH is gebleken dat men veel aan arbeidstherapie probeert te doen. Het is geen groot terrein als CPI en PID, maar de ruimte die er is wordt goed benut om werkzaamheden te verrichten.²¹⁵

Uit bovenstaande kan geconcludeerd worden dat het resocialisatieplan dus ook niet in Hazard optimaal kan worden uitgevoerd, vanwege onvoldoende financiële middelen, geen onderwijs en onbereikbaarheid van diensten zoals PCS. Hiermee is de rechtspositie van gedetineerden met betrekking tot resocialisatie niet gegarandeerd en kan gezegd worden dat de regels met betrekking tot resocialisatie niet optimaal worden nageleefd in de PIH.

²¹² Interview C. Shiwlaal, wnd. directeur Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.

²¹³ Interview J. Berggraaf, wnd. onderdirecteur Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.

²¹⁴ Interview C. Shiwlaal, wnd. directeur Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.

²¹⁵ Rondleiding Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.

4.7 Forensisch Maatschappelijke Zorg

Er is middels een interview van het waarnemend onder hoofd van FMZ, mw. J. Fredison, nagegaan of de regels met betrekking tot resocialisatie worden nageleefd in de praktijk. Uit het interview kwam ook haar visie tot uiting.

FMZ bestaat uit 5 secties die zich bezighouden met het doen van onderzoek en rapportage, het maken van voorlichtingsrapporten, voeren van gesprekken binnen de inrichtingen, het organiseren van projecten en de nazorg.

Op het moment dat iemand wordt aangehouden dient FMZ op de hoogte gesteld te worden, zodat zij direct kunnen inspelen op hulpvragen, maar dat gaat heel moeilijk, omdat FMZ zwaar onderbezet is. FMZ zou meer dan 30 maatschappelijke werkers moeten hebben, maar ze hebben nauwelijks 10, terwijl ze een doelgroep van meer dan 2000 moeten opvangen.

Er zijn op het moment van schrijven twee maatschappelijke werkers voor de cellenhuizen en de nazorg, één in CPI, drie in HvB, twee in PID en één in PIH. FMZ is landelijk bezig, maar heeft alleen in Paramaribo een kantoor, dus moeten ze uitrukken naar cellenhuizen en inrichtingen. In de cellenhuizen zijn er ook veroordeelden, dus moet FMZ ook zaken voor veroordeelden in de cellenhuizen oppakken. FMZ heeft bij de cellenhuizen geen vaste ruimte om te werken en vaak moeten zij op halve stoelen zitten aan kapotte meubilair in de drukke zaal waar iedereen rondloopt en het moeilijk is om elkaar goed te horen.

Wanneer gedetineerden worden overgeplaatst naar de inrichting, na observatie door de inrichting zelf, wordt door FMZ een intake gedaan. Daarna gaan zij verder met een begeleidingsplan en kijken zij wat voor hulpvragen de gedetineerde heeft. Er kan niet van alle gedetineerden een intakegesprek worden gedaan, omdat FMZ zwaar onderbezet is en er dus niet aan toe komt met zo weinig mensen in dienst. Soms is het, tegen de tijd dat gedetineerden geplaatst worden in de inrichting, al tijd voor hun V.I. In zo een geval is er geen tijd meer om een plan te maken.²¹⁶

²¹⁶ Interview J. Fredison, wnd. Onderhoofd Forensisch Maatschappelijke Zorg, 10 oktober 2023.

Er zijn ook gedetineerden die op grond van hun vonnis verplichte begeleiding moeten krijgen van FMZ, de psycholoog, de psychiater of een combinatie daarvan. Er wordt niet altijd aan FMZ aangegeven waarom de persoon een bepaalde begeleiding moet krijgen, dus moet FMZ gaan gissen en vissen wanneer zij bezig zijn met de gesprekken.

Er is een afdeling forensische psychologie bij het onder directoraat van FMZ, maar die zijn ook onderbezet. Voor de psychiater zouden de gedetineerden verwezen moeten worden naar PCS. En verder is er ook de FMZ-begeleiding. Soms willen gedetineerden die verplichte begeleiding moeten krijgen, niet meewerken. Als er meer informatie nodig is, wordt er contact gemaakt met de familie van de gedetineerde.

Wanneer gedetineerden in vrijheid worden gesteld, houdt de sectie nazorg zich bezig met hen. Nazorg is verplicht voor degenen die voorwaardelijk in vrijheid zijn gesteld, maar er is niet veel dat voor ze gedaan kan worden. Ze worden merendeels verwezen. Als ze bijvoorbeeld een ID kaart of medische verzekering moeten dan worden ze slechts verwezen, dus helaas komen heel weinig mensen voor de verplichte nazorg. Nu ook met de economische situatie in het land, komen weinig ex-gedetineerden voor de nazorg. Omdat FMZ slechts in Paramaribo een vestiging heeft moeten gedetineerden die van ver komen veel geld uitgeven om naar FMZ te gaan. Met degenen die geen vervoer hebben wordt wel rekening gehouden en worden zij telefonisch afgehandeld.

FMZ kan verder ook niet helpen met opvang, omdat de overheid geen opvanginstellingen en doorgangshuizen heeft. Als iemand een drugsprobleem heeft dan wordt er contact opgenomen met de desbetreffende instellingen, maar dat kost ook geld en daar gaat de familie moeten inspelen. Gedetineerden kunnen in hun vonnis ook hebben dat zij drugsbegeleiding moeten krijgen, maar helaas wordt het vaak niet uitgevoerd.

FMZ organiseert projecten en activiteiten voor gedetineerden, zoals trainingen, workshops en motivatie sessies. Ook wordt aan zelfreflectie gedaan en de gedetineerden leren daarbij omgaan met emoties.²¹⁷

²¹⁷ Interview J. Fredison, wnd. Onderhoofd Forensisch Maatschappelijke Zorg, 10 oktober 2023.

FMZ zou veel meer willen organiseren, maar jammer genoeg is een tekort aan financiële middelen een groot probleem. FMZ maakt de V.I. rapporten op en rapporteert aan de P.G en het Openbaar Ministerie.

Er zijn veel gedetineerden die terug keren in de inrichtingen. Hierbij spelen verschillende zaken een rol, waarvan opvang een grote is. Gedetineerden die geen verblijf hebben buiten de inrichting, vinden het gemakkelijker om even een klein feit te plegen, zodat ze weer opgepakt worden en onderdak hebben voor een paar maanden.

Voor een drugsverslaafde is het heel moeilijk om af te kicken in een penitentiaire inrichting. Het is publiek geheim dat er jammer genoeg van alles te vinden is in de inrichtingen. Niet omdat gedetineerden in een inrichting zijn betekent het dat zij 'clean' kunnen zijn. Het is vaak in het nieuws dat er in de inrichtingen spullen worden gevonden, zoals scherpe voorwerpen, mobiele telefoons, drugs et cetera. Als een ex-gedeteneerde niet bij is kan aan zo iemand ook geen nazorg worden geboden. Een drugsverslaafde kan ook niet verplicht in een instelling geplaatst worden, omdat de Staat niet voor de kosten zal opdraaien.

In Suriname is er geen regime differentiatie, waardoor first offenders samen met recidivisten worden opgesloten en van elkaar leren. Men zegt altijd dat het gevang een universiteit is van de misdaad. First offenders, recidivisten, mensen met een psychische issue en drugsverslaafden worden in 1 inrichting opgenomen, omdat de ruimte voor gescheiden opname er niet is.

Gedeteneerden klagen vaak bij FMZ over de bejegening en soms weten PA's niet om te gaan met gedetineerden die een psychische issue hebben. Ook vertellen zij dat zij soms ook worden mishandeld of toegetakeld.

Er is in Suriname maar één vrouwen cellenhuis (te Geyersvliet) en de vrouwen hebben geen HvB. Ze zijn of in het vrouwen cellenhuis of in CPI. Een veroordeelde die in een cellenhuis is doet niet aan resocialisatie, omdat er niet voldoende ruimte is in een cellenhuis.²¹⁸

²¹⁸ Interview J. Fredison, wnd. Onderhoofd Forensisch Maatschappelijke Zorg, 10 oktober 2023.

Ook als er VI rapporten moeten worden gemaakt dan is FMZ aanwezig in de cellenhuizen. Begeleidingsgesprekken duren een langere tijd, maar dan is er geen rustige, schone, geriefelijke ruimte om de gesprekken te voeren. In de penitentiaire inrichtingen is er wel een ruimte voor FMZ.

Vroeger konden gedetineerden met garantiebrieven naar specialisten voor medische behandeling. Maar vanwege achterstanden van betaling door het Ministerie van Justitie en Politie, accepteerden specialisten de garantiebrieven niet meer. FMZ kreeg de opdracht om de basiszorgkaarten in orde te maken voor de gedetineerden, maar in 2021 gaf het Staats Zieken Fonds aan dat het niet meer gedaan kan worden. Dus is de medische voorziening van gedetineerden komen weg te vallen.

De familieleden van gedetineerden mogen altijd inkomen. FMZ wil graag helpen, maar ze zijn heel beperkt en afhankelijk van andere ministeries die worden benaderd. Mensen worden op de ministeries steeds vervangen, waardoor men steeds opnieuw moet beginnen met aanvragen en verzoeken.

Resocialisatie is dus niet alleen begeleiding, maar ook trainingen, opleidingen, activiteiten, opvang, gezondheid, arbeidstherapie et cetera. Er zijn meerdere ministeries, afdelingen en directoraten bij betrokken. Alle kleine zaken die deel uitmaken van een mensen leven terwijl ze in de gevangenis zijn en niet zelf kunnen doen hoort bij resocialisatie.²¹⁹

4.8 Visie van gedetineerden

Er zijn bij dit onderzoek 55 gedetineerden geïnterviewd, waarvan 10 vrouwen en 45 mannen. Bij de mannen gaat het om 20 uit CPI, 15 uit PID, en 10 uit PIH. De interviews onder de gedetineerden zijn geheel vrijwillig en anoniem afgenomen, omdat er rekening is gehouden met hun privacy. Er is bij de gedetineerden nagegaan wat hun eigen ervaring is met betrekking tot hun rechtspositie en resocialisatie binnen de inrichting. Daar de meeste gedetineerden niet kunnen lezen en schrijven, heeft er een selectie plaatsgevonden door de coördinatoren van de inrichtingen, zodat er gedetineerden waren die de vragen konden begrijpen en beantwoorden. Om de jeugdige gedetineerden niet te belasten en vanwege hun privacy zijn zij niet geïnterviewd geworden en is volstaan met overige interviews en rondleiding binnen het JOG.

²¹⁹ Interview J. Fredison, wnd. Onderhoofd Forensisch Maatschappelijke Zorg, 10 oktober 2023.

De vrouwelijke gedetineerden gaven aan dat zij niet voldoende worden klaar gemaakt voor het leven buiten de inrichting en als reden werd door de meeste vrouwen aangehaald dat er weinig tot geen activiteiten zijn binnen de inrichting. Verder gaven zij ook aan dat zij aan hun lot worden overgelaten als zij vrijkomen. Een gedetineerde gaf aan dat de toiletten geen cistern hebben en dat zij maar één emmer water krijgen om te baden. Verder is er geen kraan en geen douche.

Er werd ook aangegeven dat er educatie zou moeten komen omdat er veel jongeren zijn. De meeste vrouwelijke gedetineerden zijn van mening dat zij het niet leuk vinden om aan arbeidstherapie te doen, omdat ze er niks uit leren. Verder zeiden ze dat zij niet begeleid worden in het werk, omdat het simpel of gemakkelijk werk is, zoals het uitdelen van eten of schoonmaak. De vrouwelijke gedetineerden zouden graag een opleiding willen volgen binnen de inrichting. Een deel van de vrouwen gaf aan dat zij voldoende kunnen praten met de maatschappelijke werker over hoe zij zich voelen, terwijl een ander deel aangaf dat ze dat juist niet kunnen. Eén van hen wist niet waarvoor een maatschappelijke werker is. Anderen gaven aan geen behoefte te hebben om met een maatschappelijke werker te praten. Vele van ze waren van mening dat ze graag een keukenafdeling zouden willen hebben, zodat ze zelf hun eten konden koken.

Een groot deel van de mannen gaf aan dat zij niet voldoende worden klaar gemaakt voor het leven buiten de inrichting en als reden werd door de meeste mannen aangehaald dat er te weinig activiteiten zijn binnen de inrichting. Velen zijn van mening dat er meer aan arbeidstherapie gedaan zou moeten worden en zij zouden graag een certificaat willen hebben voor hetgeen zij binnen de inrichting leren. Ook gaven ze aan dat de ventilatie in de kamers heel slecht is. Gedetineerden moeten zelf een ton aanschaffen voor als zij in de avond hun behoefte willen doen. Degenen die geen ton kunnen aanschaffen hebben een probleem als zij in de avond willen afgaan, waardoor er een onhygiënische situatie ontstaat.²²⁰

²²⁰ Interviews gedetineerden CPI, PID en Hazard, 16, 18 en 23 oktober 2023.

Er is geklaagd over kapotte kranen, geen douches en toiletten die niet goed zijn. Ook hebben velen aangegeven dat zij geen certificaat als basis hebben als zij uit de gevangenis komen en dus geen werk kunnen vinden. Ze hebben geen geld om iets te beginnen, omdat zij te weinig verdienen.

Twee gedetineerden gaven aan dat zij behoefte hebben om met een psycholoog te praten en dat zij daar recht op hebben, maar dat zij die hulp niet krijgen. Anderen voelen zich aan hun lot overgelaten als zij vrijkomen.

De meeste mannen hebben aangegeven dat zij het leuk vinden om aan arbeidstherapie te doen. Als reden werd aangegeven dat zij anders niks te doen hebben en blij zijn met een bezigheid en zich gemotiveerd voelen om te werken als zij vrijkomen. Een kleiner deel gaf aan dat zij het niet fijn vinden om arbeidstherapie te doen, omdat ze er niks uit leren en verder niks ermee kunnen als ze vrijkomen en ook omdat de lonen te weinig zijn. Een deel gaf aan dat zij begeleid worden in het werk dat zij doen, terwijl de rest juist zei dat zij geen begeleiding krijgen, omdat het simpel werk is en er niks te leren valt.

Het overgrote gedeelte van de gedetineerden heeft aangegeven dat zij graag een opleiding zouden willen volgen binnen de inrichting. De helft van de geïnterviewde mannen gaf aan dat zij voldoende kunnen praten met de maatschappelijke werker over hoe zij zich voelen, terwijl de andere helft aangaf dat ze dat juist niet kunnen. Velen gaven aan dat zij vaak te lang moeten wachten voordat zij de maatschappelijke werker kunnen spreken. Anderen waren van mening dat zij er geen behoefte aan hebben. Ook werd door enkelen aangegeven dat de maatschappelijke werker niks voor hen doet.²²¹

²²¹ Interviews gedetineerden CPI, PID en Hazard, 16, 18 en 23 oktober 2023.

Resume

Verdragen/Internationale regels	Wetgeving	Korpsleiding	FMZ	Gedetineerden
Behandeling overeenkomstig de menselijke waardigheid (Artikel 10 lid 1 IVBPR, artikel 5 lid 2 AVRМ, regel 1,15, 21, regel 24 MR en regel K en L Havana Rules)	Artikel 16 Grondwet, artikel 37, 38 en 39	Geen toiletten op de kamers, dus voor behoefte in de nacht zelf een ton aanschaffen. Gedetineerden zorgen zelf voor matras en beddengoed, en slapen anders op het hout. Gedetineerden moeten zelf voor hun medische kosten opdraaien.	Klachten van gedetineerden en collega's dat gedetineerden toegetakeld worden/ PA's weten niet om te gaan met gedetineerden met psychische issue	Slechte ventilatie, waardoor in de avond onhygiënische situatie als zij behoefte doen in een ton.
Regime differentiatie (Artikel 10 lid 2 IVBPR, artikel 5 lid 4 en 5 AVRМ en regel 11 MR)	Artikel 9 en artikel 19 wet PI en HvB	Enkele arrestanten in Penitentiare Inrichtingen en meer gedetineerden dan arrestanten in HvB. Meisjes worden met vrouwen geplaatst, JOG is op het terrein van CPI. Vrouwen hebben geen HvB en geen aparte inrichting. Psychisch gestoorden en drugsverslaafden in de penitentiare inrichtingen.	Veroordeelden in cellenhuizen. Drugsverslaafden en psychisch gestoorden in penitentiare inrichtingen. First offenders samen met recidivisten.	
Gevangenisstelsel richten op heropvoeding en reclassering (Artikel 10 lid 3 IVBPR, artikel 5 lid 6 AVRМ, regel 4 en 58 MR, artikel 26 Beijing Rules en regel J Havana Rules)	Artikel 2, artikel 30, 40 en 41 wet PI en HvB	Er is arbeidstherapie en sport. Nazorg is niet optimaal, geen opvanginstellingen. Geen onderwijs voor volwassen gedetineerden en voor jeugdigen alleen op lbo-niveau. Familiebezoek mag 1x per week, en telefoons in de inrichtingen werken niet.	Er is arbeidstherapie en sport. Nazorg is niet optimaal, geen opvanginstellingen. Niet van alle gedetineerden kan er een begeleidingsplan gemaakt worden.	Onvoldoende arbeidstherapie. Voelen zich aan hun lot overgelaten na detentie. Hebben behoefte aan educatie.

4.9 Conclusie

Het resocialisatie plan wordt in de praktijk niet optimaal uitgevoerd vanwege een tekort aan financiële middelen en zware onderbezetting, zowel in de inrichtingen als bij FMZ. Veel resocialisatie activiteiten kunnen niet worden uitgevoerd, vanwege een tekort aan financiële middelen, terwijl in de ministeriële beschikking van de vaststelling van het resocialisatieplan duidelijk is opgenomen dat de uitgaven aangaande het resocialisatieplan zullen worden gehaald uit de begrotingen van het Ministerie van Justitie en Politie. Er wordt aan arbeidstherapie gedaan, maar slechts voor een paar uurtjes. De medische verzekering en onderwijs bij volwassen gedetineerden is helemaal weggefallen. Er zijn ook geen gediplomeerde verpleegkundigen op de poli van de inrichtingen. De meeste gedetineerden hebben behoefte aan educatie.

In de praktijk worden gedetineerden en arrestanten samen opgesloten, hetgeen een schending is van artikel 10 lid 2 IVBPR, artikel 5 lid 4 AVRМ en de MR, die aangeven dat veroordeelden en voorlopig gehechten gescheiden dienen te worden geplaatst. Dit is eveneens in strijd met artikel 3 lid 4 wet PI en HvB. Het HvB heeft in de praktijk juist meer veroordeelden dan arrestanten, terwijl daar eigenlijk alleen arrestanten zouden moeten zijn. Ook in cellenhuizen zijn er gedetineerden, vanwege een gebrek aan ruimte. Er is dus geen regime differentiatie.

Aan jeugdigen wordt onderwijs slechts op lbo-niveau gegeven. Dit is in strijd met artikel 40 wet PI en HvB, dat aangeeft dat gedetineerden recht hebben op zoveel mogelijk basisschoolonderwijs, vakonderwijs of andere vormen van onderwijs.

Het JOG staat op hetzelfde terrein als de CPI. De meisjes worden bij de volwassen vrouwen geplaatst. Dit is in strijd met artikel 37 IVRK, welke aangeeft dat jeugdigen gescheiden moet worden gehouden van volwassenen in detentie. Ook in het gewijzigde Wetboek van Strafrecht van 2015 zijn er voorzieningen opgenomen in artikel 105 en 106, voor een aparte jeugddetentie.²²² Het IVBPR, AVRМ, MR, Havana Rules, Beijing Rules en Riyadh Guidelines geven ook aan dat jeugdige gedetineerden gescheiden dienen te worden geplaatst en behandeld dienen te worden conform hun leeftijd. In de praktijk is het echter zo dat er geen aparte jeugddetentie is. De Staat

²²² Artikel 105 en 106 Wetboek van Strafrecht.

zorgt niet voor de gezondheidszorg van gedetineerden, hetgeen in strijd is met de MR. Verder wordt ook niet voldaan aan regel 58 van de MR, omdat vrouwen uit verre districten helemaal te Santo Boma in CPI worden geplaatst en niet dichtbij hun huis of verblijfplaats van familie (gedetineerden en arrestanten). De vrouwen hebben geen HvB en ze hebben weinig tot geen activiteiten.

De gebouwen zijn verouderd en zijn toe aan renovatie. Men is in de inrichting bang voor brandgevaar en gedetineerden krijgen daarom geen matras, maar tijdens de rondleiding en interviews van gedetineerden hadden de meeste gedetineerden een aansteker in de hand. Er is geen regime differentiatie en vormt het een gevaar voor gedetineerden die samen met geestelijk gestoorden of drugsverslaafden worden opgenomen. Vanwege onderbezetting kunnen degenen die begeleiding van de psycholoog moeten, dat niet optimaal krijgen.

De nazorg kan niet optimaal geschieden en de recidive cijfers blijven hoog. De lonen van de gedetineerden zijn veel te laag om te sparen voor als zij vrijkomen.

Conclusie

Resocialisatie heeft te maken met het zodanig heropvoeden van gedetineerden dat zij positief beïnvloed worden en een beter mens kunnen zijn als zij terugkomen in de samenleving. Zo vindt er vermindering van recidive plaats en is de samenleving ook veilig als de gedetineerde terugkomt in de maatschappij. Internationale regels geven aan dat detentie gericht dient te zijn op resocialisatie. Zowel de verdragen als de MR, Beijing Rules, Havana Rules en Riyadh Guidelines geven aan dat iedere gedetineerde behandeld dient te worden inherent aan de menselijke waardigheid. Gezien het feit dat Suriname partij is bij het AVRМ, IVBPR en IVRK is het belangrijk dat ook in Suriname de regels worden geïmplementeerd in de nationale wetgeving en ook worden nageleefd. In artikel 16 lid 3 van de Grondwet is opgenomen dat eenieder die opgesloten is, recht heeft op een menswaardige behandeling. Het gevangenisstelsel dient in de eerste plaats gericht te zijn op heropvoeding en reclassering. Er is in Suriname een resocialisatieplan welke bij beschikking is vastgesteld, maar niet optimaal wordt uitgevoerd.

Bij dit onderzoek is nagegaan wat de rechtspositie van gedetineerden in Suriname is en in hoeverre deze met betrekking tot resocialisatie in de praktijk wordt nageleefd. Hierbij is de volgende probleemstelling geformuleerd:

‘In hoeverre wordt de rechtspositie van gedetineerden zoals geregeld in de wet Penitentiaire Inrichtingen en Huizen van Bewaring met betrekking tot resocialisatie nageleefd in de praktijk?’

De internationale regels die onder andere aangeven dat onveroordeelden, jongeren of vrouwen gescheiden dienen te worden opgenomen en dat de inrichtingen zo rein mogelijk dienen te worden gehouden zijn wel opgenomen in de wet PI en HvB. Echter mist er een regeling waarin is opgenomen dat gedetineerden bij de opname in de inrichting geïnformeerd worden over hun rechten. Gedetineerden hebben niets aan hun rechten als zij niet op de hoogte zijn daarvan.

Na een analyse van de wet PI en HvB is gebleken dat de intentie van de nationale wetgeving wel is gericht op resocialisatie. Er wordt volgens de wet ontwikkeling, ontspanning en arbeidstherapie gegeven.

Na interviews onder actoren binnen het penitentiair systeem en rondleidingen is gebleken dat er wel conform de wet een resocialisatieplan is geschreven, maar het kan niet optimaal worden uitgevoerd vanwege een tekort aan financiële middelen en zware onderbezetting van FMZ en PA's. Hierdoor kan FMZ niet veel voor de gedetineerden doen en zelfs niet van alle gedetineerden een intakegesprek doen en is de nazorg ook niet optimaal. Verder is nergens aangegeven wat het gevolg zou zijn indien het resocialisatieplan niet wordt uitgevoerd of indien andere regels uit de wet PI en HvB niet worden nagekomen.

De Staat zorgt niet voor de medische verzekering en ook niet voor goede slaapgelegenheid. Gedetineerden moeten zelf inkomen voor medische kosten en zelf zorgen voor een dun matras van maximaal 10 cm. Degenen die geen matras hebben slapen op het hout en kunnen hierdoor rugklachten krijgen.

De gebouwen zijn niet voorzien van toiletten in de kamer, maar de Staat zorgt ook niet voor de tonnen voor behoeften op de kamer. Niet alle gedetineerden kunnen een ton aanschaffen. De ventilatie van de kamers is niet geweldig, wat dus zorgt voor een onhygiënische situatie als gedetineerden hun behoefte in een ton doen terwijl er ook anderen in de kamer zijn en nog de hele avond zo moeten doorbrengen.

Vrouwelijke gedetineerden hebben heel weinig activiteiten en zouden meer kunnen doen. Kinderen worden op het terrein van CPI opgevangen, terwijl zij daar niet thuishoren. De meisjes worden met de vrouwen geplaatst. Al deze zaken zijn in strijd met zowel nationale als internationale regels uit de verdragen waar Suriname partij bij is.

Gedetineerden verdienen heel weinig en als ze uit de gevangenis komen hebben ze geen geld om een leven te beginnen.

Verder krijgen ze vanwege onderbezetting en een tekort aan financiële middelen niet de nodige begeleiding die zij nodig hebben voor resocialisatie en ook niet de goede nazorg. Hierdoor wordt het doel van recidive vermindering niet bereikt.

De pupillen krijgen slechts onderwijs op lbo-niveau, en kinderen onder of boven dat niveau krijgen geen onderwijs. Volwassen gedetineerden krijgen helemaal geen onderwijs en ook geen certificaat voor het werk dat zij in de inrichting doen. Dit is in strijd met artikel 40 wet PI en HvB. De werktijden zijn ook heel kort.

Verder is er ook veel sprake van hand en spandiensten door PA's en wordt er vaak drugs en marihuana gevonden binnen de inrichtingen. Zo is het voor drugsverslaafden moeilijk om af te kicken.

Drugsverslaafden, geestelijk gestoorden, first offenders, recidivisten, arrestanten, gedetineerden, grote en kleine criminelen worden allemaal samen opgesloten. Hierdoor is de kans groter dat personen, in plaats van te resocialiseren juist een stimulans ervaren om verder te gaan met norm schendend gedrag na ontslag uit de inrichting. Zelfs in de cellenhuizen zijn er gedetineerden die dus niet aan arbeidstherapie doen. Artikel 19 lid 2 wet PI en HvB vormt die de basis is voor differentiatie gericht op resocialisatie wordt hiermee niet nageleefd.

De slechte hygiënische situatie, weinig lonen, geen medische voorziening, geen differentiatie, onderbezetting, onvoldoende financiële middelen en geen onderwijs maken het moeilijk tot bijna onmogelijk voor een gedetineerde om goed te kunnen resocialiseren.

Gedetineerden kunnen niet bellen met hun geliefden, terwijl het voor sommigen de enige vorm van contact is, omdat zij geen bezoek krijgen.

De meeste gedetineerden kunnen niet lezen en schrijven. Gekeken naar de eigen belevenis van de gedetineerde dan ervaren zij niet voldoende resocialisatie.

De rechtspositie van de gedetineerde wordt met betrekking tot resocialisatie niet optimaal nageleefd in de praktijk.

Aanbevelingen

Voor een effectieve en daadwerkelijke bescherming van gedetineerden is het van eminent belang dat gedetineerden bij binnenkomst op de hoogte worden gebracht van hun rechten, middels opname hiervan in verplichte richtlijnen cq protocollen.

Bij wet vaststellen dat er voor elke inrichting een Commissie Toezicht Penitentiaire Inrichtingen wordt ingesteld, welke niet alleen een adviserende rol moeten hebben, maar ook als ingrijpend orgaan moeten kunnen optreden. Wettelijke bevoegdheid vaststellen voor de Commissie om de beslissing van de directeur nietig te verklaren.

Effectieve uitvoering van de in de wet PI en HvB opgenomen resocialisatieplan. Hiervoor zal het toezichtsorgaan voorzien moeten worden van wettelijke instrumenten ter naleving hiervan.

Uitvoeringsbesluiten dienen in *place* te zijn voor het vaststellen van de wijze van begeleiding door deskundigen, waaronder ook de verhouding begeleider/ deskundigen en aantal gedetineerden en handelingsprotocollen ten aanzien van elke gedetineerde die binnenkomt. Er zal hierop ook streng toezicht gehouden moeten worden, zodat ook elke gedetineerde de juiste begeleiding kan ondergaan vóór terugkeer in de samenleving. Hierdoor kan artikel 19 wet PI en HvB beter worden uitgevoerd.

Conform de internationale regels moet de staat gehouden worden om invulling te geven aan haar verplichtingen inzake de gezondheidszorg van de gedetineerden. Hieronder vallen ook de voorzieningen ten behoeve van de hygiënische en menswaardige behandeling van gedetineerden.

Betere regime differentiatie instellen in artikel 19 wet PI en HvB, waarbij elke categorie apart wordt opgevangen en een gepaste begeleiding krijgt.

Een belangrijke aanbeveling voor vrouwelijke gedetineerden is dat er een Huis van Bewaring ingesteld moet worden bij wet, zodat de arrestanten en veroordeelden niet samen opgesloten worden. Daarnaast moeten er meer activiteiten voor de vrouwelijke gedetineerden worden gecreëerd als onderdeel van hun resocialisatie.

Onderwijs op alle niveaus beschikbaar stellen voor alle gedetineerden, zodat artikel 40 wet PI en HvB kan worden nagekomen. Verplicht stellen dat gedetineerden die vakonderwijs volgen een certificaat krijgen.

Voor een goede terugkeer in de samenleving is het van belang dat gedetineerden die arbeid verrichten een redelijke tegemoetkoming ontvangen. Deze moet ook bij wet regelmatig geïndexeerd worden, zodat het op een redelijk niveau blijft.

Voor gedetineerden die vanwege hun detentie geen contact meer hebben met hun familie of vrienden dient de staat ervoor te zorgen dat er opvanginstellingen en doorgangshuizen om hen te begeleiden en op te vangen voor een bepaalde periode. Dit dient bij wet geregeld te worden.

Voor jeugdigen dienen de internationale richtlijnen met betrekking tot hun detentie gevolgd te worden, waardoor hun rechten gewaarborgd kunnen worden. De staat zal als prioriteit moeten stellen om het Jeugd Correctie Centrum af te bouwen, zodat de jeugdigen helemaal apart kunnen zijn van de volwassen gedetineerden.

Door effectief gebruik te maken van de alternatieve straffen opgenomen in artikel 9 van het Wetboek van Strafrecht, zoals taakstraffen, leerstraffen, werkstraffen, voorwaardelijke straffen met begeleiding kan er meer ruimte beschikbaar gemaakt worden in de inrichtingen voor degenen die voor zwaardere misdrijven gedetineerd moeten worden.

Bronvermelding

Literatuurlijst

- **Amnesty International 2003**

Amnesty International, *Suriname: Overheidsverplichtingen en mensenrechten*, Amsterdam 2003.

- **Bhagwandin 2007**

S. Bhagwandin, *Resocialisatie*, 2007

- **Cleiren, Crijns en Verpalen 2018**

C.P.M. Cleiren, J.H. Crijns en M.J.M. Verpalen, *Tekst en Commentaar: De tekst van het Wetboek van Strafrecht en enkele aanverwante wetten voorzien van commentaar*, Wolters Kluwer 2018.

- **De Jonge 2011**

G. de Jonge, *Het Surinaams jeugdstraf(proces)recht in kort bestek*, SJSSN 2011.

- **De Jonge en Cremers 2008**

Gerard de Jonge en Hettie Cremers, *Bajesboek handboek voor gedetineerden*, Breda: Stichting Uitgeverij Papieren Tijger 2008.

- **De Vries 2017**

S. de Vries, *Geweld tegen kinderen: kinderen in justitiële instellingen*, UNICEF 2018.

- **Fokkens 1981**

J.W. Fokkens, *Reclassering en strafrechtspleging*, Gouda Quint B.V. Arnhem 1981.

- **Gilmour 2023**

A. Gilmour, *The Nelson Mandela Rules: Protecting the Rights of Persons Deprived of Liberty*, 2023.

- **Hamers 2020**

M. Hamers, *Resocialisatie: een kwestie van eigen verantwoordelijkheid?*, Masterscriptie Amsterdam 2020.

- **Kasdipowidjojo en Esseboom 2020**

J. Kasdipowidjojo en J. Esseboom, *Het Bajesboek, handboek voor gedetineerden en hun hulpverleners*, SJB 2020 no. 1.

- **Kelk 1993**

C. Kelk, *Kort begrip van het detentierecht*, Nijmegen: Ars Aequi Libri 1993.

- **Kelk 2008**

C. Kelk, *Nederlands detentierecht*, Wolters Kluwer 2008.

- **Manohar 2021**

M. Manohar, *A Legal study on Child Abuse and Neglect in Suriname*, Institute for Graduate studies and Research/ Anton de Kom University of Suriname (IGSR/ADEK) 2021.

- **Meuwese, Blaak en Kaandorp 2005**

S. Meuwese, M. Blaak en M. Kaandorp, *Handboek Internationaal Jeugdrecht: een toelichting voor rechtspraak en jeugdbeleid op het Verdrag inzake de Rechten van het Kind en andere internationale regelgeving over de rechtspositie van minderjarigen*, ARS Aequi Libri 2005.

- **Nelissen 2000**

P. P. Nelissen, *Resocialisatie en detentie: een onderzoek naar de houdingen van gedetineerden en gevangenispersoneel ten aanzien van de voorbereiding van de terugkeer in de samenleving*: Universiteit Maastricht 2000.

- **Penal Reform International 2016**

Penal Reform International, *Short guide to the revised United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (Nelson Mandela Rules)*, United Kingdom 2016.

- **Raaijmakers en Smitshoek 2022**

W. Raaijmakers en L. Smitshoek, *De resocialisatie van (ex-) gedetineerden*: Erasmuscollege Rotterdam 2022.

- **Van Den Berge 2006**

Y. Van Den Berge, *Uitvoering van vrijheidsstraffen en rechtspositie van gedetineerden*, Brussel: De Boeck & Larcier N.V. 2006.

- **Van Dieren 2021**

L. van Dieren, *Resocialisatie op de schop: Een onderzoek naar de verhouding tussen de nieuwe regeling voor voorwaardelijke invrijheidstelling en het resocialisatiebeginsel*, Universiteit van Amsterdam 2021.

- **Van der Meulen en Alberts 2013**

H. Van der Meulen en H.J. Alberts, *themaonderzoek 'slechts op bezoek'*, Den Haag: Inspectie van J 2013.

Wetgeving

- Amerikaans Verdrag voor de Rechten van de Mens, San José, Costa Rica, 22 November 1969.
- GRONDWET VAN DE REPUBLIEK SURINAME (S.B. 1987 no. 116), gelijk zij luidt na de daarin aangebrachte wijzigingen bij S.B. 1992 no. 38.
- Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten, New York, 19 december 1966, Tractatenblad 1969, 99, Nederlandse vertaling, Tractatenblad 1978, 177.
- Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, Verenigde Naties, Nederlandse vertaling, 20 november 1989,

- Memorie van Toelichting van de Wet van 29 januari 2020, inzake de inrichting, de bestemming, het beheer van en het toezicht op penitentiaire inrichtingen en huizen van bewaring (Wet Penitentiaire Inrichtingen en Huizen van Bewaring) (S.B. 2020, no. 27).
- Ministeriële beschikking ter vaststelling van het resocialisatieplan 2020, Ministerie van Justitie en Politie, beschikking no. 20/03643, 25 juni 2020.
- United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines), Resolution adopted by General Assembly on 14 December 1990.
- United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty (The Havana Rules), Resolution adopted by General Assembly on 14 December 1990.
- United Nations Standard Minimum Rules for the Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules), Resolution adopted by General Assembly on 29 November 1985.
- United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Nelson Mandela Rules), Resolution adopted by the General Assembly on 17 December 2015.
- Wet van 29 januari 2020, inzake de inrichting, de bestemming, het beheer van en het toezicht op penitentiaire inrichtingen en huizen van bewaring (Wet Penitentiaire Inrichtingen en Huizen van Bewaring) (S.B. 2020, no. 27).
- WET van 30 maart 2015, houdende nadere wijziging van het Wetboek van Strafrecht (G.B. 1911 no. 1, zoals laatstelijk gewijzigd bij S.B. 2012 no. 70) in verband met herziening van het Wetboek van Strafrecht (S.B. 2015 no. 44).

Onlinebronnen

- <https://www.waterkant.net/suriname/2019/04/12/ook-directeur-van-gevangenis-nu-vast-in-zaak-dode-gedetineerde-in-suriname/>
- <https://cds.gov.sr/de-boodschap/commissie-toezicht-penitentiaire-inrichtingen-geïnstalleerd/>
- <https://www.globaldetentionproject.org/22-march-2021-suriname>
- <https://www.commissievantoezicht.nl/dossiers/internationale-wetgeving/gedetineerden/>
- <https://www.un.org/en/un-chronicle/nelson-mandela-rules-protecting-rights-persons-deprived-liberty#:~:text=to%20sentenced%20prisoners.-,The%20Rules%20are%20based%20on%20an%20obligation%20to%20treat%20all,disciplinary%20measures%20to%20medical%20services.>
- <https://surinamenieuwscentrale.com/amoksi-ingenomen-met-aanpassing-loon-gedetineerden>
- <https://biblehub.com/hebrews/13-3.htm>

Interviews:

- J. Panè- Alfaisi MPA, wnd. Korpschef KPA, 17 augustus 2023.
- P. Pachai, wnd. directeur Centraal Penitentiaire Inrichting, 20 augustus 2023.
- C. Shiwlal, wnd. directeur Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.
- M. Boerleider, wnd. directeur Penitentiaire Inrichting Duisburglaan, 21 augustus 2023.
- I. Molai, wnd. directeur Nieuw Huis van Bewaring, 22 augustus 2023.
- J. Berggraaf, wnd. onderdirecteur Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.
- J. Fredison, wnd. Onderhoofd Forensisch Maatschappelijke Zorg, 10 oktober 2023.
- A. Johannis, Voorzitter Commissie Toezicht Penitentiaire Inrichtingen, 17 maart 2023.
- Gedetineerden CPI, PID en Hazard, 16, 18 en 23 oktober 2023.
- S. Bhagwandien, Coördinator gedetineerde zaken, 19 oktober 2023.
- A. Nandpersad, Hoofd P.A. tweede klasse, 18 oktober 2023.

Overige bronnen:

- Nationaal Resocialisatieplan 2020

Ministerie van Justitie en Politie, *Nationaal Resocialisatie Plan*, 2020.

- **SRiSbundel 2022**

Stichting voor de Rechtsorde in Suriname, *Strafprocesrechtelijke wet- en regelgeving*, Den Haag: Boom Juridisch 2022.

- **Statistieken gevangeniswezen 2023**

Statistieken gevangeniswezen, derde kwartaal 2023.

- Rondleiding Centrale Penitentiaire Inrichting, 18 oktober 2023.
- Rondleiding Penitentiaire Inrichting Duisburglaan, 19 oktober 2023.
- Rondleiding Jeugd Opvoedingsgesticht, 18 oktober 2023.
- Rondleiding Penitentiaire Inrichting Hazard, 29 augustus 2023.

BIJLAGEN

- 1. Interviewvragen Korpshoofd, directeuren en Commissie Toezicht
Penitentiaire Inrichtingen**
- 2. Interviewvragen gedetineerden**
- 3. Wet Penitentiaire Inrichtingen en Huizen van Bewaring**

Bijlage 1:

Interviewvragen Korpschoofd, directeuren en Commissie Toezicht Penitentiaire

Inrichtingen

- Wordt er conform artikel 2 wet PI en HvB steeds voor 5 jaren een nieuw resocialisatieplan uitgeschreven?
- Worden die succesvol uitgevoerd? Indien nee, waarom niet?
- Hoe heeft de ontwikkeling van resocialisatie in Suriname plaats gevonden?
- Wat is de rol van FMZ binnen het resocialisatie gebeuren?
- De recidive cijfers zijn vrij hoog. Waaraan kan dat liggen?
- Is er zichtbare effect waargenomen van resocialisatieprogramma's?
- Wat zou u anders willen zien in de wet PI en HvB (rechtspositie van gedetineerden)?
- Is Suriname reeds gecontroleerd geworden hierop en/op mensenrechten door de VN?
- Hoe vaak bent u geconfronteerd geraakt met schending van rechten van gedetineerden?
- Worden degenen in voorlopige hechtenis gescheiden gehouden van veroordeelden en krijgen ze een afzonderlijke behandeling? (Artikel 10 lid 2 BUPO-verdrag) Waarom niet?
- Wordt er gewerkt aan heropvoeding en reclassering van gedetineerden? (Artikel 10 lid 3 BUPO-verdrag)
- Op grond van artikel 37 lid 3 dient de Directeur er zorg voor te dragen dat in de inrichting de grootst mogelijke reinheid heerst, en dat de gedetineerden hun lichaam, hun kleding en hun celruimte in zindelijke staat houden. Geschiedt dat daadwerkelijk zo?
 - In Nederland zijn er meerdere nationale en internationale toezichthoudende instanties. Denkt u dat dat in Suriname ook nodig is? Waar?
 - Welke instantie zou de volgende moeten zijn voor Suriname?
 - Vindt u dat de rechtspositie van gedetineerden zoals vastgelegd in de wet PI en HvB voldoende garantie biedt op resocialisatie van de gedetineerden?
 - Wat is uw visie over resocialisatie?
 - Voldoen onze inrichtingen aan internationale regels zoals het IVBPR, AVRМ en Mandela Rules?
 - Veroordeelden en onveroordeelden worden samen opgesloten. Hoe wordt resocialisatie dan gedaan?

BIJLAGE 2:

Interviewvragen gedetineerden

1a. Iemand die in de gevangenis zit heeft er recht op dat hij weer wordt klaargemaakt voor de samenleving, met name met arbeidstherapie en dat je een vast patroon hebt in je dag. Gebeurt dat echt?

1b. Vindt je dat dat voldoende is of zou je dat anders willen?

2. Vindt je het leuk om mee te doen aan de arbeidstherapie?

3. Zou je een opleiding willen doen in de inrichting?

4a. Wat voor werk doet u in de gevangenis?

4b. Wordt u begeleid in dit werk?

5. Vindt je dat je voldoende kan praten met de maatschappelijke werker over hoe je je voelt?

BIJLAGE 3:

Wet Penitentiare Inrichtingen en Huizen van Bewaring